

BIBLIOTHECA  
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM  
TEVBNERIANA

APICIVS  
DE RE COQVINARIA

EDIDERVNT

C. GIARRATANO ET FR. VOLLMER



*Med. lat.*

*102. i.*

L I P S I A E  
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

Med. lat. 102<sup>i</sup>



UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK LEIPZIG



0023006823

22,8567

# A P I C I I

LIBRORVM X QVI DICVNTVR

DE RE COQVINARIA

QVAE EXTANT

EDIDERVNT

C. GIARRATANO ET FR. VOLLMER



LIPSI(AE) IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMXXII



LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF LEIPZIG

m  
s  
05  
m  
si  
te  
si  
-i  
m  
-  
-  
m  
m  
s  
tr  
s  
ll  
-  
i  
s  
s  
t  
s  
e  
c  
v  
t  
t  
t  
t

# APICII

## <ARTIS MAGIRI>CAE <LIBRI X>



## APICII LIBRI X

⟨I. EPIMELES. II. SARCOPTES. III. CEPVROS. IV. PANDECTER.  
V. OSPREON. VI. AEROPETES.⟩ VII. POLYTELES uoluntaria  
uolatilia. VIII. TETRAPVS quadripedia. IX. THALASSA mare.  
X. HALIEVS piscatura.

### LIB. I. EPIMELES

I. conditum paradoxum. II. conditum melizomum. III. absinthium Romanum. IV. rosatum et violatum. V. oleum Liburnicum sic facies. VI. vinum ex atro candidum facies. VII. de liquamine. VIII. ut carnes sine sale quovis tempore recentes sint. IX. callum porcinum vel bubulum et unguellae coctae ut diu durent. X. ut carnem salsam dulcem facias. XI. pisces fricti ut diu durent. XII. ostrea ut diu durent. XIII. ut uncia laseris toto tempore uti possis. XIV. ut dulcia de melle diu durent. XV. ut mel malum bonum facias. XVI. mel corruptum ut probes. XVII. uvae ut diu serventur. XVIII. ut mala et mala granata diu durent. XIX. ut mala Cydonia diu serventur. XX. ficum recentem mala pruna pira cerasia ut diu serves. XXI. citria ut diu durent. XXII. mora ut diu durent. XXIII. holera ut diu serventur. XXIV. rapae ut diu serventur. XXV. tubera ut diu serventur. XXVI. duracina Persica ut diu serventur. XXVII. sales conditos ad multa. XXVIII. olivas virides servare ut quovis tempore oleum facias. XXIX. cuminatum in ostrea et conchyliis. XXX. laseratum. XXXI. oenogarum in tubera. XXXII. oxyporum. XXXIII. hypotrimma. XXXIV. oxygarum digestibile. XXXV. moretaria.

I. CONDITVM PARADOXVM. 1. Conditum paradoxum (1)  
compositio: mellis pondo XV in aeneum vas mittuntur,  
praemissis vini sextariis duobus, ut in coctura mellis vinum  
decoquas. quod igni lento et aridis lignis calefactum, com-  
motum ferula dum coquitur, si effervere coeperit, vini 5

rore compescitur, praeter quod subtracto igni in se redit. cum perfrixerit, rursus accenditur. hoc secundo ac tertio fiet, ac tum demum remotum a foco postridie despumatur. tum <mittis> piperis uncias IV, iam triti masticis scripulos III, folii et croci dragmas singulas, dactylorum ossibus torridis quinque, isdemque dactylis vino mollitis, intercedente prius suffusione vini de suo modo ac numero, ut tritura lenis habeatur. his omnibus paratis supermittis vini lenis sextarios XVIII. carbones perfecto aderunt dum  
 10 bulliat.

- (2) CONDITVM MELIZOMVM VIATORIVM. 2. Conditum melizomum perpetuum, quod subministratur per viam peregrinanti: piper tritum cum melle despumato in cupellam mittis conditi loco, et ad momentum quantum sit bibendum, tantum aut mellis proferas aut  
 15 vini misceas. sed si <maius> vas erit, nonnihil vini melizomo mittas, adiciendum propter mellis exitum solutiorem.



II. APSINTHIVM ROMANVM. Apsinthium Romanum sic facies: conditi Camerini praeceptis, utique [pro] apsinthio cessante; in cuius vicem apsinthi Pontici purgati terebinthique uncias <singulas et unam> Thebaicam dabis, masticis <et> folii <scripulos> III, costi scripulos senos, croci scripulos III, vini vetusti sextarios XVIII. carbones amaritudo non exigit.

III. <ROSATVM ET VIOLATIVM>. 1. Rosatum sic facies: folia rosarum, albo sublato, lino inseris et subtilis facias, et vino quam plurimas infundes, ut septem diebus in vino sint. post septem dies rosam de vino tollis, et alias sutiles recentes similiter mittis, ut per dies septem in vino requiescant, et rosam eximis. similiter et tertio facies, et rosam eximis, et vinum colas, et, cum ad bibendum voles uti, addito melle rosatum conficies. custodito ut rosam a rore siccam et optimam mittas. Similiter, ut supra, et de <viola> violatium facies, et eodem modo melle temperabis. Rosatum sine rosa sic facies: folia citri viridia in sportella palmea in dolium musti mittes antequam ferveat, et post quadraginta dies exime. cum necesse fuerit, mel addes et pro rosato utere.

IV. Oleum Liburnicum sic facies: in oleo Hispano mittes helenium et cyperi et folia lauri non vetusta, tinsa omnia et cribellata, ad levissimum pulverem red-

- acta, et sales frictos et tritos, et per triduum vel plus permisce diligenter. post haec aliquanto tempore patere requiescere, et Liburnicum omnes putabunt.
- (6) V. Vinum ex atro candidum facies: lomentum<sup>5</sup> ex faba factum vel ovorum trium alborem in lagonam mittis et diutissime agitas: alia die erit candidum. et cineres vitis albae idem faciunt.
- (7) VI. De liquamine emendando: liquamen si odorem malum fecerit, vas inane inversum fumiga lauro et cupresso,<sup>10</sup> et in hoc liquamen infunde ante ventilatum. si salsum fuerit, mellis sextarium mittis et move spica, et emendasti, sed et mustum recens idem praestat.
- (8) 1 VII. Vt carnes sine sale quovis tempore recentes sint: carnes recentes quales volueris melle tegantur,<sup>15</sup> sed vas pendeat, et, quando volueris, utere. hoc hieme melius fit, aestate paucis diebus durabit. et in carne cocta
- (9) 2 itidem facies. Callum porcinum vel bubulum et unguellae coctae ut diu durent: in sinapi ex aceto, sale, melle facta mittis ut tegantur, et, quando volueris,<sup>20</sup> utere: miraberis.
- (10) VIII. Vt carnem salsam dulcem facias: carnem salsam dulcem facies, si prius in lacte coquas et postea in aqua.
- (11) 1 IX. Vt pisces fricti diu durent: eodem momento,<sup>25</sup> quo friguntur et levantur, ab aceto calido perfunduntur.
- (12) 2 Ostrea ut diu durent: lavas ab aceto, aut ex aceto vasculum picitum lava, et ostrea compone.
- (13) X. Vt uncia laseris toto tempore utaris: laser in spatiosum doliolum vitreum mittis et nucleos pineos ut<sup>30</sup> puta viginti, cumque utendum fuerit lasere, nucleos con-

teres, et in cibis miraberis sapes; et tantundem numero nucleorum doliolo referetur.

XI. Vt dulcia de melle diu durent: accipies quod 1 (14)  
Graeci dicunt cnecon et facies farinam et admisces cum 4  
melle eo tempore quo dulcia facturus es. Vt mel malum 2 (15)  
bonum facias: mel malum bonum facies ad vendendum,  
unam partem mali et duas boni si simul miscueris. Mel 3 (16)  
corruptum ut probes: helenium infundes in melle et  
incende: si incorruptum est, lucet. 9

XII. Vvae ut diu serventur: accipies uvas de vite 1 (17)  
inlaesas, et aquam pluvialem ad tertias decoques, et mittis  
in vas, in quo et uvas mittis. vas picari et gypsari facies,  
et in locum frigidum, ubi sol accessum non habet, reponi  
facies, et, quando volueris, uvas virides invenies. et ipsam  
aquam pro hydromelli aegris dabis. et si in hordeo obruas, 15  
inlaesas invenies. Vt mala et mala granata diu du- 2 (18)  
rent: in calidam ferventem merge, et statim leva et sus-  
pende. Vt mala Cydonia diu serventur: eligis 3 (19)  
mala sine vitio cum ramulis et foliis, et condes in vas, et 19  
suffundes mel et defritum; diu servabis. Ficum recen- 4 (20)  
tem, mala, pruna, pira, cerasia ut diu serves:  
omnia cum peciolis diligenter legito et in melle ponito, ne

- (21) 5 se contingant. Citria ut diu durent: in vas vitreum  
 (22) 6 mitte, gypsa, suspende. Mora ut diu durent: ex moris  
 sucum facito, et cum sapa misce, et in vitreo vase cum  
 (23) 7 moris mitte: custodies multo tempore. Holera ut diu  
 5 serventur: holera electa non satis matura in vas picitum  
 (24) 8 repone. Rapae ut diu serventur: ante accuratas et  
 compositas asperges myrtae bacis cum melle et aceto.  
 9 Aliter: sinapi tempera melle, aceto, sale, et super com-  
 (25) 10 positas rapas infundes. Tubera ut diu serventur.  
 10 tubera, quae aquae non vexaverint, componis in vas alternis,  
 alternis scobem siccam mittis, cooperis et gypsas, et loco  
 (26) 11 frigido pones. Duracina Persica ut diu durent:  
 eligito optima, et mitte in muriam. postera die exime, et  
 spongiabis diligenter, et collocabis in vas. fundes salem,  
 15 acetum, satureiam.
- (29) XIII. Sales conditos ad multa: Sales conditi  
 <faciunt> ad digestionem, ad ventrem movendum, et om-  
 nes morbos et pestilentiam et omnia frigora prohibent  
 generari, sunt autem et suavissimi ultra quam speras.  
 20 Sales communes frictos lib. I, sales Hammoniacos frictos  
 lib. II, piperis albi unc. III, zingiberis unc. II, ammeos  
 unc. I semis, thymi unc. I semis, apii seminis unc. I semis  
 (si apii semen mittere nolueris, petroselini mittis unc. III),  
 origani unc. III, erucae seminis unc. I semis, piperis nigri  
 25 unc. III, croci unc. I, hysopi Cretici unc. II, folii unc. II,  
 petroselini unc. II, anethi unc. II.

XIV. Olivas virides servare ut quovis tempore oleum facias: olivas de arbore sublatas in illud mittis, et erunt tales quovis tempore quasi mox de arbore demptae. de quibus, si volueris, oleum viride facies. 4 (27)

XV. Cuminatum in ostrea et conchyliis: piper, 1 (30)  
ligusticum, petroselinum, mentam siccam, folium, malabathrum, cuminum plusculum, mel, acetum et liquamen. Aliter: piper, ligusticum, petroselinum, mentam siccam, cuminum plusculum, mel, acetum, liquamen. 2 9

XVI. Laseratum: laser Cyrenaicum vel Parthicum tepida dissolvis cum aceto <et> liquamine temperatum, vel piper, petroselinum, mentam siccam, laseris radicem, mel, acetum, liquamen. Aliter: piper, careum, anethum, petroselinum, mentam siccam, silfi, folium, malabathrum, spicam Indicam, costum modicum, mel, acetum, liquamen. 15 1 (31)

XVII. Oenogarum in tubera: piper, ligusticum, coriandrum, rutam, liquamen, mel et oleum modice. Aliter: thymum, satureiam, piper, ligusticum, mel, liquamen et oleum. 19 1 (32)

XVIII. Oxyporum: cumini unc. II, zingiberis unc. I, rutae viridis unc. I, nitri scripulos VI, dactylorum pinguium scripulos XII, piperis unc. I, mellis unc. IX. cuminum aut Aethiopicum aut Syriacum aut Libycum aceto infundes, sicca et sic tundes. postea melle comprehendis. cum necesse fuerit, <ex> oxygaro uteris. 25 (33)

XIX. Hypotrimma: piper, ligusticum, mentam aridam, nucleos pineos, uvam passam, caryotam, caseum dulcem, mel, acetum, liquamen, oleum, vinum, defritum aut caroenum. 29 (34)

XX. Oxygarum digestibile: piperis semunciam, 1 (35)

silis Gallici scripulos III, cardamomi scripulos VI, cumini scripulos VI, folii scripulum I, mentae siccae scripulos VI tinsa cribrataque melle colligis. cum opus fuerit, liquamen 2 et acetum addis. Aliter: piperis unc. I, petroselini, carei, 5 ligustici unc. singulas. melle colliguntur. cum opus fuerit, liquamen et acetum addes.

- (36) XXI. Moretaria: mentam, rutam, coriandrum, feniculum, omnia viridia, ligusticum, piper, mel, liquamen. si opus fuerit, acetum addes.

## LIB. II. SARCOPTES

I. isicia. II. hydrogarum et apothermum et amulatum. III. vulvulae, botelli. IV. Lucanicae. V. farcimina.

- (37) 1 I. ISICIA. 1. Isicia fiunt marina de cammaris et 14 astacis, de lolligine, de sepia, de lucusta. isicium condies  
 (38) 2 pipere, ligustico, cumino, laseris radice. Isicia de lolli-  
 gine: sublatis crinibus in fulmento tundes, sicuti adsolet.  
 pulpa et in mortario et in liquamine diligenter fricatur,  
 (39) 3 et exinde isicia plassantur. Isicia de scillis vel de  
 cammaris amplis: cammari vel scillae de testa sua  
 20 eximuntur, et in mortario teruntur cum pipere et liquamine  
 (40) 4 optimo. pulpa isicia plassantur. Omentata ita fiunt:  
 assas iecur porcinum et [eum] enervas. ante tamen teres  
 piper, rutam, liquamen, et sic superinmittis iecur et teres  
 et misces. suitur pulpa omentata, et singula involvuntur  
 25 folia lauri, et ad fumum suspenduntur quamdiu voles. cum  
 (41) 5 manducare volueris, tolles de fumo et denuo assas. <Ali-  
 ter> isicium: adicies in mortarium piper, ligusticum, ori-

ganum, fricabis, suffundes liquamen, adicies cerebella coc-  
 ta, teres diligenter, ne assulas habeat. adicies ova quinque  
 et dissolves diligenter, ut unum corpus efficias. liquamine  
 temperas et in patella aenea exinanies, coques. cum coctum  
 fuerit, versas in tabula munda, tessellas concides. adicies in <sup>5</sup>  
 mortarium piper, ligusticum, origanum, fricabis in se, com-  
 misces, <mittes> in caccabum, facies ut ferveat. cum fer-  
 buerit, tractum confringes, obligas, coagitabis, et exinanies  
 in boletari. piper asperges et appones. Isicia ex sphon- <sup>6</sup> (42)  
 dylis: elixatos sphondylos conteres et nervos eorum exi- <sup>10</sup>  
 mes, deinde cum eis alicam elixatam <et> ova conteres,  
 pipere <posito>. in omento assabis, oenogaro perfundes, et  
 pro isiciis inferes. Isicia omentata: pulpam concisam <sup>7</sup> (43)  
 teres cum medulla siliginis in vino infusi. piper, liquamen,  
 si velis, et bacam myrtae exenteratam simul conteres. <sup>15</sup>  
 pusilla isicia formabis, intus nucleis et pipere positis.  
 involuta omento subassabis cum caroeno.

II. HYDROGARATVM ET APOTHERMVM ET AMVLA-  
 TVM. 1. Isicia plena: accipies adipēs fasiāni recen- <sup>(44)</sup>  
 tes, praeduras et facies ex eo tessellas. cum pipere, liqua- <sup>20</sup>  
 mine, caroeno in isicio includes, ex hydrogaro coques et  
 inferes. Hydrogarata isicia sic facies: teres pi- <sup>2</sup> (45)  
 per, ligusticum, pyrethrum minimum, suffundes liquamen;  
 temperas aqua cisternina, dum inducet; exinanies in cacca-  
 bo, et cum isicio ad vaporem ignis pones, et caleat, et <sup>25</sup>  
 sic sorbendum inferes. In isicia de pullo: olei floris <sup>3</sup> (46)

- (47) 4 lib. I, liquaminis quartarium, piperis semunciam. Aliter de pullo: piperis grana XXXI conteres, mittis liquaminis optimi calicem, caroeni tantundem, aquae XI mittes,
- (48) 5 et ad vaporem ignis pones. Isicium simplex: ad unum  
5 liquaminis acetabulum aquae septem mittes, modicum apii viridis, triti piperis cocleare. isiciola incoques, et sic ad ventrem solvendum dabis. hydrogaro faeces conditi addes.
- (49) 6 Isicia de pavo primum locum habent ita si fricta fuerint ut callum vincant. Item secundum locum habent de fasia-  
10 nis, item tertium locum habent de cuniculis, item quartum locum habent de pullis, item quintum locum habent de
- (50) 7 porcello tenero. Isicia amulata ab ahenis sic facies: teres piper, ligusticum, origanum, modicum silfi, zingiber minimum, mellis modicum; liquamine temperabis,  
15 misces; adicies super isicia, facies ut ferveat. cum bene bullierit, amulo obligas spisso, et sorbendum inferes.
- (51) 8 Amulatum aliter: piper teres pridie infusum, cui subinde liquamen suffundes ita ut bene tritum ac lutulentum facias piperatum. cui defritum admisces, quod fit de co-  
20 toniis, quod sole torrente in mellis substantiam cogitur. quod si non fuerit, vel Caricarum defritum mittes, quod Romani 'colorem' vocant. ac deinceps amulum infusum adicies vel oryzae sucum et lento igni fervere facias.
- (52) 9 Amulatum aliter: ossucla de pullis exbromas. deinde  
25 mittis in caccabum porros, anethum, salem. cum cocta fuerint, addes piper, apii semen, deinde oryzam infusam teres, addes liquamen et passum vel defritum. omnia mis-
- (53) 10 ces et cum isiciis inferes. Apothermum sic facies:



alicam elixa cum nucleis et amygdalis depellatis et in aqua infusis et lotis ex creta argentaria, ut ad candorem pariter perducantur. cui ammiscabis uvam passam, caroenum vel passum, desuper <piper> confractum asparges et in boletari inferes.

III. VVLVVLAE BOTELLI. 1. Vulvulae isiciatae sic fiunt: piper tritum et cuminum, capita porrorum brevia duo ad molle purgata, ruta, liquamen admiscentur pulpae bene tunsae et fricatae. denuo ipso subtrito ita ut commisceri possit, mittas piperis grana et nucleos, et calcabis in materia bene lota. et sic coquantur ex aqua, oleo, liquamine, fasciculo porrorum et anetho. Botellum sic facies: sex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis cepam, porrum concisum, ius crudum misces, piper minutum <asparges>, et sic intestinum farcies. adicies liquamen et vinum, et sic coques.

IV. LVCANICAE. Lucanicas similiter ut supra scriptum est: [Lucanicarum confectio] teritur piper, cuminum, satureia, ruta, petroselinum, condimentum, bacae lauri, liquamen, et admiscetur pulpa bene tunsa, ita ut denuo bene cum ipso subtrito fricetur. cum liquamine admixto, pipere integro et abundanti pinguedine et nucleis inicies in intestinum perquam tenuatim productum, et sic ad fenum suspenditur.

V. FARCIMINA. Ova et cerebella teres, nucleos pineos, piper, liquamen, laser modicum, et his intestinum implebis. elixas; postea assas et inferes. Aliter: coctam alicam et tritam cum pulpa concisa et trita una cum pipere et liquamine et nucleis. farcies intestinum et elixa-

- bis, deinde cum sale assabis et cum sinapi inferes, vel sic  
 (59) 3 concisum in disco. Aliter: alicam purgas et cum liqua-  
 mine intestini et albamine porri concisi minutatim simul  
 elixas. elixa tolles, pinguedinem concides et copadia pul-  
 5 pae, in se omnia commisces. teres piper, ligusticum, ova  
 tria, haec omnia in mortario permisces cum nucleis et  
 pipere integro. liquamen suffundes, intestina imple, elixas  
 (60) 4 et subassas, vel elixa tantum: appones. Aliter circellos  
 isiciatos: reple intestinum impensa isicii et circellum  
 10 facies rotundum; fumas. cum miniaverit, subassas, exornas,  
 oenogaro fasiani perfundes, sed cuminum addes.

## LIB. III. CEPVROS

I. ut omne holus smaragdinum fiat. II. pulmentarium ad ventrem.  
 III. asparagos. IV. cucurbitas. V. citrium. VI. cucumeres. VII pe-  
 pones, melones. VIII. malvas. IX. cymas et cauliclos. X. porros.  
 XI. betas. XII. holisera. XIII. rapas sive napos. XIV. raphanos.  
 XV. holus molle. XVI. herbae rusticae. XVII. urticae. XVIII. intu-  
 ba et lactucae. XIX. cardui. XX. [funduli sive] sphongili. XXI. ca-  
 roetae.

- (61) I. DE HOLERIBVS. Vt omne holus smaragdi-  
 num fiat: omne holus smaragdinum fiat, si cum nitro  
 15 coquatur.
- (62) 1 II. PVLMENTARIVM AD VENTREM: 1. betas minutas  
 et porros quietos elixabis, in patina compones. teres pi-  
 per, cuminum, suffundes liquamen, passum, ut quaedam  
 2 dulcedo sit. facias ut ferveat. cum ferbuerit, inferes. Si-  
 20 militer: polypodium in tepidam mittes. ubi mollierit, ra-  
 des, et minutum cum pipere et cumino trito in patinam fer-  
 (63) 3 ventem mittes et uteris. Aliter ad ventrem: facies

betaciorum fasces; deterge, ne laves. in eorum medium nitrum asparges et alligas singulos fasces. mittes in aquam. cum coxeris, condies patinam, cum eadem passum vel caroenum et cuminum et piper asparges et oleum modicum. ubi ferbuerit, polypodium et frusta nucum cum liquamine teres, <in> ferventem patinam fundes, cooperies. statim depones et uteris. [Aliter betacios Varro- 4 (64) nis. Varro: 'betacios, sed nigros, quorum deteras radices et mulsa decoctas cum sale modico et oleo vel sale, aqua et oleo in se coctas iusculum facere et potari, melius etiam si 10 in eo pullus sit decoctus'.] Aliter ad ventrem: apios 5 (65) virides cum suis radicibus lavabis et siccabis ad solem. deinde albamen et capita porrorum simul elixabis in cacabo novo, ita ut aqua ad tertias deferbeat [id est ut ex tribus eminis aquae una remaneat]. postea teres piper, liquamen et aliquantum mellis humore temperabis, et aquam apiorum decoctorum colabis in mortario, et superfundes apio. cum simul ferbuerit, appones, et, si libitum fuerit, apios adicies. 19

III. ASPARAGOS. Asparagos siccabis, rursus in calidam summittes: callosiores reddes. 19 (66)

IV. CVCVRBITAS. 1. Gustum de cucurbitis: cucurbitas coctas expressas in patinam compones. adicies in mortarium piper, cuminum, silfi modice, [id est laseris radicem], rutae modicum, liquamine et aceto temperabis, 25 (67)

- mittes defritum modicum ut coloretur, ius exinanes in patinam. cum ferbuerint iterum ac tertio, depones et piper
- (68) 2 minutum asparges. Aliter cucurbitas iure colocasiorum: cucurbitas coques ex aqua in modum colocasiorum. teres piper, cuminum, rutam, suffundes acetum, liquamen, temperabis, <mittes> in caccabum, cui adicies . . . . et eas cucurbitas incisas, expressas in ius mittes ut
- (69) 3 ferveant. amulo obligas, piper asparges et inferes. <Aliter> cucurbitas more Alexandrino: elixatas cucurbitas exprimis, sale asparges, in patina compones. teres piper, cuminum, coriandri semen, mentam viridem, laseris radicem, suffundes acetum, adicies caryotam, nucleum, teres, melle, aceto, liquamine, defrito et oleo temperabis, 14 et cucurbitas perfundes. cum ferbuerint, piper asparges
- (70) 4 et inferes. Aliter cucurbitas elixatas: ex liqua-
- (71) 5 mine, oleo, mero. Aliter cucurbitas frictas: oeno-
- (72) 6 garo simplici et pipere. Aliter cucurbitas elixatas et frictas: in patina compones, cuminatum superfundes, 7 modico oleo super adiecto. fervere facies et inferes. Ali-
- (73) 20 ter cucurbitas frictas tritas: piper, ligusticum, cuminum, origanum, cepam, vinum, liquamen et oleum. amulo
- (74) 8 obligabis in patina, et inferes. Aliter cucurbitas cum gallina: duracina, tubera, piper, careum, cuminum, silfi, condimenta viridia, mentam, apium, coriandrum, puleium, 25 † caromentam, mel, vinum, liquamen, oleum et acetum.
- (75) V. CITRIVM. Sil montanum, silfi, mentam siccam, acetum, liquamen.
- (76) 1 VI. CVCVMERES. 1. Cucumeres rasos: sive ex liquamine, sive ex oenogaro: sine ructu et gravitudine tene-
- (77) 2 riores senties. Aliter cucumeres rasos: elixabis cum cerebellis elixis, cumino et melle modico, <vel> apii semine, liquamine et oleo. ovis obligabis, piper asparges et

inferes. Aliter cucumeres: piper, puleium, mel vel 3 (78)  
passum, liquamen et acetum. interdum et silfi accedit.

VII. PEPONES ET MELONES. Piper, puleium, mel vel (79)  
passum, liquamen, acetum: interdum et silfi accedit. 4

VIII. MALVAS. Malvas minores <in> oenogaro ex liqua- (80)  
mine, oleo, aceto. — Malvas maiores in oenogaro, pipere,  
liquamine, caroeno vel passo.

IX. CYMAS ET CAVLICVLOS. 1. Cymas: cuminum, 1 (81)  
salem, vinum vetus et oleum. si voles, addes piper et li-  
gusticum, mentam, rutam, coriandrum, folia cauliculatorum, 10  
liquamen, vinum, oleum. Aliter: cauliculos elixatos me- 2 (82)  
diabis, summa foliorum teres cum coriandro, cepa, cumino,  
pipere, passo vel caroeno et oleo modico. Aliter: cauli- 3 (83)  
culi elixati in patina compositi condiuntur liquamine, oleo,  
mero, cumino. piper asparges, porrum, cuminum, corian- 15  
drum viride super concides. Aliter: cauliculi conditi ut 4 (84)  
supra cum elixis porris coquantur. Aliter: cauliculos con- 5 (85)  
dies ut supra, admisce olivas virides et simul ferveant.  
Aliter: cauliculis conditis ut supra superfundes alicam 6 (86)  
elixam cum nucleis et uva passa; piper asparges. 20

X. PORROS. 1. Porros maturos fieri: pugnum 1 (87)  
salis, aquam et oleum: mixtum facies et ibi coques et  
eximes. cum oleo, liquamine, mero [et] inferes. Aliter 2 (88)  
porros: opertos foliis cauliculatorum [et] in prunis coques, 24  
ut supra, et inferes. Aliter porros: in † baca coctos ut 3 (89)  
supra inferes. Aliter porros: <si> in aqua elixati erunt, 4 (90)  
fabae nondum conditae plurimum admisce conditurae, in  
qua eos manducaturus es.

- (91) 1 XI. BETAS. Concides porrum, coriandrum, cuminum, uvam passam † farinam, et omnia in medullam mittes. liga-
- (92) 2 bis et ita inferes ex liquamine, oleo et aceto. Aliter betas elixas: ex sinapi, oleo modico et aceto bene in-
- 5 feruntur.
- (93) XII. HOLISERA. holisera in fasciculum redacta <a> manu ex liquamine, oleo et mero bene inferuntur, vel cum piscibus assis.
- (94) 1 XIII. RAPAS SIVE NAPOS. 1. Rapas sive napos: 10 elixatos exprimes, deinde teres cuminum plurimum, rutam minus, laser parthicum, mel, acetum, liquamen, defritum
- (95) 2 et oleum modice. fervere facies et inferes. Aliter rapas sive napos: elixas, inferes. oleum superstillabis; si voles, 14 acetum adde.
- (96) XIV. RAFANOS. Rafanos cum piperato, ita ut piper cum liquamine teras.
- (97) XV. HOLVS MOLLE. 1. Holusmolle ex holisatro: coctum ex aqua nitrata expressum concides minutatim, et 19 teres piper, ligusticum, satureiam siccam cum cepa sicca,
- (98) 2 liquamen, oleum et vinum. Aliter holus molle: apium coques ex aqua nitrata, exprimes et concides minutatim. in mortario teres piper, ligusticum, origanum, cepam, vinum, liquamen et oleum. coques in pultario, et sic apium com-
- (99) 3 misces. Aliter holus molle ex foliis lactucarum 25 cum cepis: coques ex aqua nitrata, expressum concides minutatim. in mortario teres piper, ligusticum, apii semen, mentam siccam, cepam, liquamen, oleum et vinum. —
- (100) [Aliter] Holus molle ne arescat, summa quaeque ampu- tantur, et purgamenta et caules madefactos in aqua 30 apsinthi contegito.
- (101) XVI. HERBAE RVSTICAE. Liquamine, oleo, aceto a manu vel in patina pipere, cumino, bacis lentisci.

XVII. VRTICAE. Vrticam feminam, sole in ariete po- (102)  
sita, adversus aegritudinem sumes, si voles.

XVIII. INTVBA ET LACTVCAE. 1. Intuba ex liqua- 1 (103)  
mine, oleo modico, †medere cepa concisa. pro lactucis vero 4  
hieme intuba ex embammate vel melle et aceto acri. Lac- 2 (104)  
tucas cum oxyporio et aceto et modico liquamine. Ad 3 (105)  
digestionem et inflationem et ne lactucae  
laedant: cumini unc. II, zingiberis unc. I, rutae viridis  
unc. I, dactylorum pinguium scripulos XII, piperis unc. I,  
mellis unc. IX; cuminum aut Aethiopicum aut Syriacum 10 (110)  
aut Libycum. tundes cuminum et postea infundes in aceto,  
cum siccaverit; postea melle omnia comprehendes. cum  
necesse fuerit, dimidium cocleare cum aceto et liquamine  
modico misces aut post cenam dimidium cocleare accipies. 14

XIX. CARDVI. 1. Carduos: liquamine, oleo et ovis 1 (106)  
concisus. Aliter carduos: rutam, mentam, coriandrum, 2  
feniculum, omnia viridia teres. addes piper, ligusticum,  
mel, liquamen et oleum. Aliter carduos elixos: piper, 3  
cuminum, liquamen et oleum. 19

XX. SPHONDYLI [vel fundili]. 1. Sphondyli fricti 1 (107)  
ex oenogaro simplici. Aliter: Sphondyli elixi ex 2  
sale, oleo, mero, coriandro viridi conciso et pipere integro.  
Aliter: sphondylos elixos perfundes amulato infra 3 (108)  
scripto: apii semen, rutam, mel, piper teres, passum, li-  
quamen et oleum modice. amulo obligas, piper asperges et 25  
inferes. Aliter sphondylos: teres cuminum, rutam, li- 4 (109)  
quamen, caroenum modice, oleum, coriandrum viride et

- (110) 5 porrum. et sphondylos inferes pro salso. Aliter: sphondylos elixatos praedurabis, mittes in caccabum oleum,  
 (111) 6 liquamen, piper. passo colorabis et obligas. Aliter: 4 sphondylos oleo, liquamine complebis, vel oleo et sale  
 (112) 7 assabis. piper asparges et inferes. [Aliter: sphondylos elixatos conteres et nervos eorum eximes. deinde cum eis alicam elixatam et ova conteres, liquamen, piper. isicia ex his facies cum nucleis et pipere in omento. assabis, oenogaro continges et pro isiciis inferes].  
 (113) 10 XXI. CAROETAE SEV PASTINACAE. 1. Caroetae 2 frictae oenogaro inferuntur. Aliter caroetas: sale, 3 oleo puro et aceto. Aliter: caroetas elixatas concisas in cuminato oleo modico coques et inferes. cuminatum colorium facies.

15

## LIB. IV. PANDECTER

I. sala cattabia. II. patinae piscium holerum pomorum. III. minuta de piscibus vel esiciis. IV. tisana vel sucum. V. gustum.

- (116) I. SALA CATTABIA. (?) 1. Sala cattabia: piper, mentam, apium, puleium aridum, caseum, nucleos pineos, mel, acetum, liquamen, ovorum vitella, aquam recentem. panem ex posca maceratum exprimes, caseum bubulum, 20 cucumeres in caccabulo compones, interpositis nucleis. mittes concisi capparisi minuti . . . . iocusculis gallinarum. ius 2 perfundes, super frigidam collocabis et sic appones. Aliter sala cattabia Apiciana: adicies in mortario apii semen, puleium aridum, mentam aridam, zingiber, coriandrum 25 viride, uvam passam enucleatam, mel, acetum, oleum



et vinum. conteres. adicies in caccabulo panis Picentini frusta, interpones pulpas pulli, glandulas haedinas, caseum Vestinum, nucleos pineos, cucumeres, cepas aridas minute concisas. ius supra perfundes. insuper nivem sub ora as-<sup>4</sup> parges et inferes. Aliter sala cattabia: panem Alex-<sup>3</sup> (118) andrinum excavabis, in posca macerabis. adicies in mortarium piper, mel, mentam, alium, coriandrum viride, caseum bubulum sale conditum, aquam, oleum. insuper nivem, et inferes. <sup>9</sup>

II. PATINAE PISCIVM HOLERVVM POMORVM. 1. Pa-<sup>1</sup> (121) tina cotidiana: cerebella elixata teres cum pipere. cuminum, laser cum liquamine, caroeno, lacte et ovis. ad ignem lenem vel ad aquam calidam coques. Aliter pa-<sup>2</sup> (122) tina versatilis: nucleos, nuces fractas; torres eas et teres cum melle, pipere, liquamine, lacte et ovis. olei mo-<sup>15</sup> dicum. Aliter patina: thyrsum lactucae teres cum pi-<sup>3</sup> (123) pere, liquamine, caroeno, aqua, oleo. coques, ovis obligabis; piper asparges et inferes. Aliter patina fusilis: <sup>4</sup> (124) accipies holisatra, purgas, lavas, coques, refrigerabis, restringes. accipies cerebella IV, enervabis, coques. adicies <sup>20</sup> in mortario piperis scripulos VI, suffundes liquamen, fricabis. postea adicies cerebella, fricabis iterum. adicies holisatra et simul conteres. postea franges ova VIII, adicias cyathum liquaminis, vini cyathum, passi cyathum, contrita simul temperabis. patinam perunges, impones in thermo-<sup>25</sup> spodio. postea cum coctum fuerit, piper asparges et inferes. Aliter patina de asparagis frigida: accipies aspa-<sup>5</sup> (125) ragos purgatos, in mortario fricabis, aqua suffundes, per-

- fricabis, per colum colabis. Et mittes <in caccabum> ficedulas curatas. teres in mortario piperis scripulos VI, adicies liquamen, fricabis, <postea adicies> vini cyathum unum, passi cyathum unum, mittes in caccabum olei uncias
- 5 III. illic ferveant. perunges patinam, in ea ova VI cum oenogaro misces, cum suco asparagi impones cineri calido, mittes impensam supra scriptam. tunc ficedulas compones.
- (126) 6 coques, piper asperges et inferes. Aliter patina de asparagis: adicies in mortario asparagorum praecisuras, quae proiciuntur, teres, suffundes vinum, colas. teres piper, ligusticum, coriandrum viride, satureiam, cepam, vinum, liquamen et oleum. sucum transferes
- 10 in patellam perunctam, et, si volueris, ova dissolves ad ignem, ut obliget. piper minutum asperges <et inferes>.
- (127) 7 Patinam ex rusticis, sive tamnis sive sinapi viridisive cucumere sive cauliculis: item facies: si volueris, substernes pulpas piscium vel pullorum. [Ali-
- (128) 8 ter] Patina de sabuco calida et frigida: accipies semen de sabuco, purgabis, ex aqua decoques, paulum ex-
- 20 siccabis, patinam perunges et in patinam compones ad surcellum. adicies piperis scripulos VI, suffundes liquamen, <fricabis>, postea adicies liquaminis cyathum unum, vini cyathum, passi cyathum, teres, tandem in patinam mittes olei unc. IV, pones in thermospodio et facies ut
- 25 ferveat. cum ferbuerit, franges postea ova VI, agitabis et patinam sic obligabis. cum obligaveris, piper asperges et
- (129) 9 inferes. Patinam de rosis: accipies rosas et exfoliabis:

album tolles, mittes in mortarium, suffundes liquamen, fricabis. postea mittes liquaminis cyathum unum semis, et sucum per colum colabis. accipies cerebella IV, enervabis et teres piperis scripulos VIII. suffundes ex suco, fricabis. postea ova VIII frangis, <mittis> vini cyathum unum semis et passi cyathum unum, olei modicum. postea patinam perunges et eam impones cineri calido, et sic impensam supra scriptam mittes. cum cocta fuerit in thermospodio, piperis pulverem super asperges et inferes. **Patina de cucurbitis:** cucurbitas elixas et frictas in patina compones, cuminatum superfundes, modico oleo super adiecto. fervere facias et inferes. **Patina de apua:** apuam lavas, ex oleo maceras, in Cumana compones, adicies oleum, liquamen, vinum. alligas fasciculos rutae et origani, et subinde fasciculos apua † babtidiabis. cum cocta fuerit, proicies fasciculos, et piper asperges et inferes. **Patina de apua sine apua:** pulpas piscis assi vel elixi minutatim facies ita abundanter, ut patinam qualem voles implere possis. teres piper et modicum rutae, suffundes liquamen quod satis erit et olei modicum, et commisces in patina cum pulpis, sic et ova cruda confracta, ut unum corpus fiat. desuper leniter compones urticas marinas, ut non cum ovis misceantur. impones ad vaporem, ut cum ovis ire non possint, et, cum siccaverint, super aspergis piper tritum et inferes. ad mensam nemo agnoscet quid manducet. **Patina ex lacte:** nucleos infundes et siccas. echinos recentes iam praeparatos habebis: accipies patinam, et in eam compones singula infra scripta: mediana

malvarum et betarum et porros maturos, apios, holus molle  
 et viridia elixa, pullum carptum ex iure coctum, cerebella  
 elixa, Lucanicas, ova dura per medium incisa. mittes lon-  
 gaones porcinos ex iure Terentino farsos, coctos, concisos,  
 5 iecinera pullorum, pulpas piscis aselli fricti, urticas mari-  
 nas, pulpas ostreorum, caseos recentes. alternis compones,  
 nucleos et piper integrum asparges. ius tale perfundes:  
 piper, ligusticum, apii semen, silfi. coques. at ubi cocta  
 fuerit, lacte colas, cui cruda ova commisces, ut unum cor-  
 10 pus fiat, et super illa omnia perfundes. cum cocta fuerit,  
 <addes> echinos recentiores, piper asparges et inferes.  
 (134) 14 Patinam Apicianam sic facies: <accipies> frusta  
 suminis cocti, pulpas piscium, pulpas pulli, ficedulas vel  
 pectora turdorum cocta et quaecumque optima fuerint;  
 15 haec omnia concides diligenter praeter ficedulas. ova vero  
 cruda cum oleo dissolvis. teres piper, ligusticum, suffundes  
 liquamen, vinum, passum, et in caccabum mittis ut cale-  
 fiat, et amulo obligas. antea tamen pulpas concisas uni-  
 versas illuc mittes, et sic bulliat. at, ubi coctum fuerit, leva-  
 20 bis cum iure suo et in patellam alternis de trulla refundes  
 cum piperis granis integris et nucleis pineis, ita ut per  
 singula coria substernas diploidem, dein laganum simi-  
 liter; quotquot lagana posueris, tot trullas impensae desu-  
 per adicies. unum vero laganum fistula percuties et su-  
 25 per impones. piper asparges. ante tamen illas pulpas ovis  
 confractis obligabis, et sic in caccabum mittes cum im-  
 pensa. patellam aeneam qualem debes habere infra osten-  
 (135) 15 ditur. Patina cotidiana: accipies frusta suminis cocti,  
 pulpas piscium coctas, pulpas pulli coctas. haec omnia  
 30 concides diligenter. accipias patellam aeneam, ova con-

fringes in caccabum et dissolves. adicies in mortarium  
 piper, ligusticum, fricabis, suffundes liquamen, vinum, pas-  
 sum, oleum modice, reexinanes in caccabum, facies ut  
 ferveat. cum ferbuerit, et obligas. pulpas, quas subcultrasti,  
 in ius mittis. substerne diploides . . . . patinam aeneam, et 5  
 trullam plenam pulpae, et disparges oleum, <et> laganum  
 pones similiter. quotquot lagana posueris, tot trullas im-  
 pensae adicies. unum laganum fistula percuties, a super-  
 ficie versas in discum, in superficiem pones. piper asper- 9  
 ges et inferes. Patina versatilis vice dulcis: nu- 16 (136)  
 cleos pineos, nuces fractas et purgatas, attorrebis eas, teres  
 cum melle, pipere, liquamine, lacte, ovis, modico mero et  
 oleo. Patellam tyrotaricham ex quocumque sal- 17 (137)  
 so volueris: coques ex oleo, exossabis. et cerebella cocta,  
 pulpas piscium, iocuscula pullorum, ova dura, caseum 15  
 mollem excaldatum, haec omnia calefacies in patella. teres  
 piper, ligusticum, origanum, rutae bacam, vinum, mulsum,  
 oleum, <in> patella ad lentum ignem <pones> ut coquatur.  
 ovis crudis obligabis, adornabis, cuminum minutum aspar- 19  
 ges et inferes. Patellam siccam: isicia de thur- 18 (138)  
 sione: enervabis, concides minutatim. teres piper, ligusti-  
 cum, origanum, petroselinum, coriandrum, cuminum, rutae  
 bacam, mentam siccam, ipsum thursionem. isicia defor-  
 mabis. <Adicies> vinum, liquamen, oleum. coques. coctum  
 in patellam collocabis. ius in ea facies: piper, ligusticum, 25  
 satureiam, cepam, vinum, liquamen, oleum. <In> patellam  
 pones ut coquatur. ovis obligabis, piper asparges et in-  
 feres. Patellam ex holisatro: elixas ex aqua nitrata, 19 (139)  
 exprimis in patellam. teres piper, ligusticum, coriandrum,

- satureiam, cepam, vinum, liquamen, acetum, oleum. transferes in patellam, coques, amulo obligas. thymum et piper minutum asparges. et de quacumque herba, si volueris,
- (140) 20 facies ut supra. Patina de apua fricta: apuam lavas, 5 ova confringes et cum apua commisces. adicies liquamen, vinum, oleum, facies ut ferveat, et cum ferbuerit, mittes apuam. cum duxerit, subtiliter versas. facies ut coloret, oenogarum simplex perfundes. piper asparges et inferes.
- (141) 21 Patina ex lagitis et cerebellis: friges ova dura, 10 cerebella elixas et enervas, gigeria pullorum coques. haec omnia divides praeter piscem, compones in patina praemixta salsum coctum in medio pones. teres piper, ligusticum, suffundes <passum>, ut dulce sit. piperatum mittes 14 in patinam, facies ut ferveat. cum ferbuerit, ramo rutae
- (142) 22 agitabis et amulo obligabis. Patina mullorum loco salsi: mullos rades, in patina munda compones, adicies <olei quod satis est et salsum interpones. facies> ut ferveat. cum ferbuerit, mulsum mittes aut passum. piper asparges
- (143) 23 et inferes. Patina piscium loco salsi: pisces quales- 20 libet curatos friges, in patinam compones, adicies olei quod satis est et salsum interpones. facies ut ferveat. cum fer-
- (144) 24 buerit, mittes mulsam et ius agitabis. Patina piscium: pisces qualeslibet rades et curatos mittes. cepas siccas Ascalonias vel alterius generis concides in patinam et pisces 25 super compones. adicies liquamen, oleum. cum coctum fuerit, salsum coctum in medio pones. addendum acetum.
- (145) 25 asparges et coronam bubulam. Patellam Lucretianam: cepas pallachanas purgas (viridia earum proicies), in patinam concides. liquaminis modicum, oleum et aquam. 30 dum coquitur, salsum crudum in medium ponis. at ubi cum salso prope cocta fuerit, mellis cocleare asparges, aceti et

defriti pusillum. gustas. si fatuum fuerit, liquamen ad-  
 cies, si salsum, mellis modicum. et coronam bubulam as-  
 pergis, et bulliat. Patinam de lagitis: lagitas rades, 26 (146)  
 lavas, ova confringis et cum lagitis commisces. adicies  
 liquamen, vinum, oleum, facies ut ferveat. cum ferbuerit, 5  
 oenogarum simplex perfundis. piper asperges et inferes.  
 Patina zomoteganon: a crudo quoslibet pisces lavas, 27 (147)  
 in patina compones. adicies oleum, liquamen, vinum, coc-  
 turam, fasciculum porri, coriandri. dum coquitur, teres piper,  
 ligusticum, origanum <et coctum> fasciculum, de suo 10  
 sibi fricabis, suffundes ius de suo sibi, ova cruda dissolves,  
 temperas. exinanes in patinam, facies ut obligetur. cum  
 tenuerit, piper asparges et inferes. Patina solearum: 28 (148)  
 soleas battues et curatas compones in patina. adicies  
 oleum, liquamen, vinum. dum coquitur, teres piper, ligusti- 15  
 cum, origanum, fricabis, suffundes ius, ova cruda et  
 unum corpus facies. super soleas refundes, lento igni co-  
 ques. cum duxerit, piper asparges et inferes. Patina 29 (149)  
 de piscibus: piperis unciam, caroeni heminam, con- 19  
 diti heminam, olei unc. II. Patina de pisciculis: uvam 30 (150)  
 passam, piper, ligusticum, origanum, cepam, vinum, li-  
 quamen, oleum. transferes in patellam. cum cocta fuerit,  
 adicies in ipsam pisciculos coctos. amulo obligas et in-  
 feres. Patina de piscibus dentice, aurata et 31 (151)

- mugile: accipies pisces, curatos subassabis, postea eos in pulpas carpes. deinde ostrea curabis. adicies in mortarium piperis scripulos VI, suffundes liquamen, fricabis. postea adicies liquaminis cyathum unum, vini cyathum  
 5 unum, mittes in caccabum et olei unc. III et ostrea. oenogarum facies fervere. cum ferbuerit, patinam perunges et in pulpam supra scriptam mittes et in condituram de ostreis. facies ut ferveat. cum ferbuerit, franges ova XI,  
 9 infundes super ostrea. cum strinxerint, piper asparges et  
 (152) 32 inferes. Patina de pisce lupo: teres piper, cuminum, petroselinum, rutam, cepam, mel, liquamen, passum, olei  
 (166) 33 guttas. Patina de sorbis calida et frigida: accipies sorba, purgas, in mortario fricabis, per colum colabis. cerebella enervabis IV cocta, mittes in mortario piperis  
 15 scripulos VIII, suffundes liquamen, fricabis. adicies sorba, in se contemperabis, franges ova VIII, adicies cyathum liquaminis unum. patinam mundam perunges et in thermospodio pones, et sic eam impensam mittes, ac subtus  
 19 supra thermospodium <calidam> habeat. cum cocta fuerit, piper minutum asparges et inferes. Patina de Persicis: Persica duriora purgabis, frustatim concides, elixas, in patina compones, olei modicum superstillabis et cum  
 (168) 35 cuminato inferes. Patina de piris: pira elixa et purgata e medio teres cum pipere, cumino, melle, passo, liquamine, oleo modico. ovis missis patinam facies, piper super  
 25 asparges et inferes. Patina urticarum calida et frigida: urticam accipies, lavas, colas per colum, exsiccabis in tabula, eam concides. teres piperis scripulos X, suffundes liquamen, fricabis. postea adicies liquaminis  
 30 cyathos II, olei uncias VI. caccabus ferveat. cum ferbuerit, coctum tolles ut refrigescat. postea patinam mundam perunges, franges ova VIII et agitabis. perfundes, subtus supra cinerem calidam habeat. <cum> cocta <fuerit>, piper



minutum asparges et inferes. Patina de Cydoneis: 37 (170)  
mala Cydonia cum porris, melle, liquamine, oleo, defri-  
to coques et inferes, vel elixata ex melle.

III. MINVTAL DE PISCIBVS VEL ISICHS. 1. Minutal 1 (171)  
marinum: <pones> pisces in caccabum, adicies liquamen, 5  
oleum, vinum, cocturam. porros capitatos, coriandrum mi-  
nutatim concides, isiciola de pisce minuta facies et pulpas  
piscis cocti concerpis, urticas marinas bene lotas mittes.  
haec omnia cum cocta fuerint, teres piper, ligusticum, ori-  
ganum, fricabis, liquamen suffundes, ius de suo sibi, exina- 10  
nies in caccabum. cum ferbuerit, tractam confringes, obli-  
gas, coagitas. piper asparges et inferes. Minutal Te- 2 (172)  
rentinum: concides in caccabum albamen de porris mi-  
nutatim, adicies oleum, liquamen, cocturam, isiciola valde  
minuta, et sic temperas ut tenerum sit. isicium Teren- 15  
tinum facies: inter isicia confectionem inuenies. ius tale  
facies: piper, ligusticum, organum, fricabis, suffundes li-  
quamen, ius de suo sibi, vino et passo temperabis. mittes  
<in> caccabum. cum ferbuerit, tractam confringes, obligas.  
piper asparges et inferes. Minutal Apicianum: oleum, 3 (173)  
liquamen, vinum, porrum capitatum, mentam, pisciculos, 21  
isiciola minuta, testiculos caponum, glandulas porcellinas.  
haec omnia in se coquantur. teres piper, ligusticum, co-  
riandrum viride vel semen, suffundis liquamen, adicies  
mellis modicum et ius de suo sibi, vino et melle tempera- 25  
bis. facies ut ferueat. cum ferbuerit, tractam confringes,  
obligas, coagitas. piper asparges et inferes. Minutal 4 (174)  
Matianum: adicies in caccabum oleum, liquamen, coc-  
turam, concides porrum, coriandrum, isicia minuta. spatu-  
lam porcinam coctam tessellatim concides cum sua sibi 30  
tergilla. facies ut simul coquantur. media coctura mala

- Matiana purgata intrinsecus, concisa tessellatim mittes. dum coquitur, teres piper, cuminum, coriandrum viride vel semen, mentam, laseris radicem, suffundes acetum, mel, liquamen, defritum modice et ius de suo sibi, aceto modico temperabis. facies ut ferveat. cum ferbuerit, tractam confringes et ex ea obligas. piper asparges et inferes.
- (175) 5 Minutal dulce ex citriis: adicies in caccabo oleum, liquamen, cocturam, porrum capitatum, concides coriandrum minutatim, spatulam porcinam coctam et isiciola minuta. dum coquitur, teres piper, cuminum, coriandrum <viride> vel semen, rutam viridem, laseris radicem, suffundis acetum, defritum, ius de suo sibi, aceto temperabis. facies ut ferveat. cum ferbuerit, citrium purgatum intro foras, tessellatim concisum et elixatum in caccabum mittes. tractam confringes et ex ea obligas. piper asparges et inferes.
- (176) 6 Minutal ex praecoquis: adicies in caccabum oleum, liquamen, vinum, concides cepam Ascaloniam aridam, spatulam porcinam coctam tessellatim concides. his omnibus coctis teres piper, cuminum, mentam siccam, anethum, suffundis mel, liquamen, passum, acetum modice, ius de suo sibi, temperabis. praecoqua enucleata mittis, facies ut ferveant, donec percoquantur. tractam confringes, ex ea obligas. piper asparges et inferes. Minutal ex iecineribus et pulmonibus leporis: invenies inter lepores quemadmodum facies. adicies <in> caccabum liquamen, vinum, oleum, cocturam, porrum et coriandrum concisum, isicia minuta, spatulam porcinam coctam tessellatim concisam, et in eundem caccabum inmittes. dum coquitur, teres piper, ligusticum, origanum, ius de suo sibi,

vino et passo temperabis. facies ut ferveat. cum ferbuerit, tractam confringes et ex ea obligas. piper asparges et inferes. Minutal ex rosis: eodem iure supra scripto, 8 (178) sed passum plus adicies. 4

IV. TISANAM VEL SVCVM. 1. Tisanam sic facies: (179) tisanam lavando fricas, quam ante diem infundes. impones supra ignem [calidum]. cum bullierit, mittes olei satis et anethi modicum fasciculum, cepam siccam, satureiam et coloefium, ut ibi coquantur propter sucum. mittes coriandrum viride et salem simul tritum et facies ut ferveat. 10 cum bene ferbuerit, tolles fasciculum et transferes in alterum caccabum tisanam sic, ne fundum tangat propter combusturam. lias <bene> et colas in caccabulo super acronem coloefium. teres piper, ligusticum, pulei aridi modicum, cuminum et silfi frictum, ut bene tegatur. suffundis <mel>, 15 acetum, defritum, liquamen, refundis in caccabum super coloefium acronem. facies ut ferveat super ignem lentum. Tisanam barricam: infundis cicer, lenticulam, pisam. 2 (180) defricas tisanam et cum leguminibus elixas. ubi bene bullierit, olei satis mittis et super viridia concidis porrum, 20 coriandrum, anethum, feniculum, betam, malvam, cauliculum mollem. haec viridia minutatim concisa in caccabum mittis. cauliculos elixas et teres feniculi semen satis, origanum, silfi, ligusticum. postquam triveris, liquamine temperabis, et super legumina refundis et agitas. caulicu- 25 lorum minutas super concidis.

- (181) 1 **V. GVSTVM.** 1. Gustum versatile: albas betas minutas, porros requietos, apios, bulbos, cocleas elixas, gigeria pullorum <et> ascellas, isicia coques ex iure. perungis patinam et folia malvarum substernis et praemixta holera  
 5 componis sic ut laxa<mentum habeant>, permisces bulbos inversos, Damascena, cocleas, isicia, Lucanicas breves concidis, liquamine, oleo, vino, aceto ponis ut ferveat. cum ferbuerit, teres piper, ligusticum, zingiber, pyrethrum modicum, fricabis, suffundis et facies ut bulliat patina. ova  
 10 complura confringis et ius mortarii reliquum commoves, commisces, patinam obligabis. dum ducit, oenogarum ad eam sic facies: teres piper, ligusticum, fricabis, suffundis liquamen et vinum, passo temperabis vel vino dulci. temperabis in caccabulo, mittis olei modicum, facies ut fer-  
 15 veat. cum ferbuerit, amulo obligas. patinam versas in lancem, folia malvarum ante tollis, oenogaro perfundis, in-
- (182) 2 **super piper aspargis et inferes.** Gustum de holeribus: condies bulbos liquamine, oleo et vino. cum cocti fuerint, iecinera porcelli et gallinarum et ungelas et ascellas di-  
 20 visas <adicies>. haec omnia cum bulbis ferveant. cum ferbuerint, teres piper, ligusticum, suffundis liquamen, vinum et passum, ut dulce sit, ius de suo sibi suffundis, revocas in bulbos. cum ferbuerint, ad momentum amulo obligas.
- (183) 3 **Gustum de cucurbitis farsilibus:** cucurbitas a  
 25 latere subtiliter ad modum tessellae oblongae decidis et excavas et mittis in frigidam. impensam ad eas sic facies: teres piper, ligusticum, origanum, suffundis liquamen, cerebella cocta teres, ova cruda dissolves et mittes ut unum



corpus efficias; liquamine temperabis. et cucurbitas supra scriptas non plene coctas ex ea impensa imple, de tessella sua recludis, surclas et coctas eximis et frigis. oenogarum sic facies: teres piper, ligusticum, suffundis vinum et liquamen, passo temperabis, olei modicum mittis in caccabum et facies ut ferbeat. cum ferbuerit, amulo obligas, et cucurbitas frictas oenogaro perfundis et piper aspargis et inferes. Gustum de praecoquis: duracina primotina [pusilla praecoquia] purgas, enucleas, in frigidam mittis, in patina componis. teres piper, mentam siccam, suffundis liquamen, adicies mel, passum, vinum et acetum. refundis in patinam super praecoqua, olei modicum mittis et lento igni ferbeat. cum ferbuerit, amulo obligas. piper aspargis et inferes.

## LIB. V OSPREON

15

I. pultes. II. lenticula. III. pisa. IV. concicla. V. tisana et alica. VI. fabaciae virides et Baianae. VII. faenum Graecum. VIII. faseoli et cicer.

I. PVLTES. 1. Pultes Iulianae sic coquuntur: (186)  
 alicam purgatam infundis, coques, facies ut ferbeat. cum ferbuerit, oleum mittis, cum spissaverit, lias diligenter. adicies cerebella duo cocta et selibram pulpae quasi ad isicia liatae, cum cerebellis teres et in caccabum mittis. 20  
 teres piper, ligusticum, feniculi semen, suffundis liquamen et vinum modice, mittis in caccabum supra cerebella et pulpam. ubi satis ferbuerit, cum iure misces. ex hoc paulatim alicam condies, et ad trullam permisces et lias, ut quasi sucus videatur. Pultes cum iure oenococti: 2 (187)  
 pultes oenococti iure condies, copadia, similam sive alicam 26

- coctam hoc iure condies, et cum copadiis porcinis apponis  
 (188) 3 aenococti iure conditis. Pultes tracto galatae: lactis  
 sextarium et aquae modicum mittes in caccabo novo et  
 lento igni ferveat. tres orbiculos tractae siccas et confrin-  
 5 gis et partibus in lac summittis. ne uratur, aquam miscendo  
 agitabis. cum cocta fuerit, ut est, super agninam mittis.  
 (189) ex melle et musteis cum lacte similiter facies, salem et  
 (185) 4 oleum minus mittis. Pultes: alicam purgatam infundis,  
 coques. cum ferbuerit, oleum mittis. cum spissaverit, adi-  
 10 cies cerebella duo cocta et selibram pulpae quasi ad isicia  
 liatae, cum cerebellis teres et in caccabum mittes. teres  
 piper, ligusticum, feniculi semen, suffundis liquamen et  
 meri modicum, et mittis in caccabum supra cerebella et  
 pulpam. ubi satis ferbuerit, cum iure misces. ex hoc pau-  
 15 latim alicam condies, et lias ut quasi sucus videatur.
- (190) 1 II. LENTICVLA. 1. Lenticula ex sfondylis [sive  
 fondilis]: accipies caccabum mundum, <mittes, coques>.  
 adicies in mortarium piper, cuminum, semen coriandri,  
 mentae, rutae, puleium, fricabis, suffundis acetum, adicies  
 20 mel, liquamen et defritum, aceto temperabis, reexinanes  
 in caccabo. sfondylos elixatos teres et mittis ut ferveant.  
 cum bene ferbuerint, obligas. adicies in boletari oleum  
 (191) 2 viride. Lenticulam de castaneis: accipies caccabum  
 novum, et castaneas purgatas diligenter mittis. adicies  
 25 aquam et nitrum modice, facies ut coquatur. cum coquitur,  
 mittis in mortario piper, cuminum, semen coriandri, men-  
 tae, rutae, laseris radicem, puleium, fricabis. suffundis ace-  
 tum, <adicies> mel, liquamen, aceto temperabis, et super  
 castaneas coctas refundis. adicies oleum, facies ut ferveat.

cum bene ferbuerit, tudiclabis [ut in mortario teres]. gustas: si quid deest, addes. cum in boletar miseris, addes oleum viride. Aliter lenticulam: coquis. cum despumaverit, porrum et coriandrum viride supermittis. <teres> coriandri semen, puleium, laseris radicem, semen mentae et rutae, suffundis acetum, adicies mel, liquamine, aceto, defrito temperabis, adicies oleum, agitabis. si quid opus fuerit, mittis. amulo obligas, insuper oleum viride mittis, piper aspargis et inferes.

III. PISA. 1. Pisam coques. cum despumaverit, porrum, coriandrum et cuminum supra mittis. teres piper, ligusticum, [careum hoc est caravita] careum, anethum, ocimum viride, suffundis liquamen, vino et liquamine temperabis, facies ut ferveat. cum ferbuerit, agitabis. si quid defuerit, mittis et inferes. Pisam farsilem: <pisam> coques. cui oleum mittis. <accipies> abdomen, et mittis in caccabum liquamen et porrum capitatum, coriandrum viride. imponis ut coquatur. isicia minuta facies quadrata, et coques simul turdos vel aucellas vel de pullo concisa et cerebella prope cocta cum iuscello coques. Lucanicas assas, petasonem elixas, porros ex aqua coques, nucleorum heminam frigis. teres piper, ligusticum, origanum, zingiber, ius abdominis fundis, lias. angularem accipies, qui versari potest, et omentis tegis. oleo perfundis, deinde nucleos aspargis et supra pisam mittis ut tegas fundum angularis, et sic componis supra petasonis pulpas, porros, Lucanicas concisas. iterum pisam supermittis. item alternis aptabis obsonia, quousque impleatur angularis. novissime pisam mittis, ut intus omnia contineat. coques in furno vel lento igni imponis, ut ducat ad se deorsum. ova dura facies, vitella

9

1 (193)

14

2 (194)

20

25

30

- eicies, in mortario mittis cum pipere albo, nucleis, melle, vino candido et liquamine modico. teres et mittis in vas ut ferveat. cum ferbuerit, pisam mittis in lancem, et hoc
- (195) 3 iure perfundis. hoc ius candidum appellatur. Pisam Indicam: pisam coques. cum despumaverit, porrum et coriandrum concidis et mittis in caccabum ut ferveat. et accipies sepias minutas, sic quomodo sunt cum atramento suo, ut simul coquantur. adicies oleum, liquamen et vinum, fasciculum porri et coriandri. facies ut coquantur. cum
- 10 coctum fuerit, teres piper, ligusticum, origanum, carei modicum, suffundis ius de suo sibi, vino et passo temperabis. sepias minutatim concidis et in pisam mittis. piper aspar-
- (196) 4 ges <et inferes. Aliter:> pisam coques, agitabis et mittis in frigidam. cum refrigeraverit, denuo agitabis. concidis
- 15 cepam minutatim et albamentum ovi, oleo et sale condies, aceti modicum adicies. in boletari vitellum ovi cocti colas,
- (197) 5 insuper oleum viride mittis et inferes. Pisam Vitellianam sive fabam: pisam coques, lias. teres piper, ligusticum, zingiber, et super condimenta mittis vitella
- 20 ovorum, quae dura coxeris, mellis unc. III, liquamen, vinum et acetum. haec omnia mittis in caccabum et condimenta quae trivisti. adiecto oleo ponis ut ferveat. condies
- (198) 6 pisam, lias, si aspera fuerit. mel mittis et inferes. Aliter pisam sive fabam: ubi despumaverit, teres mel, liquamen, caroenum, cuminum, rutam, apii semen, oleum et
- 25 vinum. tudiclabis. cum pipere trito et cum isiciis inferes.
- (199) 7 Aliter pisam sive fabam: despumatam subtrito lasere Parthico, liquamine et caroeno condies. oleum modice
- (200) 8 superfundis et inferes. Pisam adulteram versatilem: coques pisam. cerebella vel aucellas vel turdos
- 30



exossatos a pectore, Lucanicas, iecinera, gigeria pullorum in caccabum mittis, liquamen, oleum. fasciculos porri capitati, coriandrum viride concidis, et cum cerebellis coques. teres piper, ligusticum et liquamen. Pisam sive fabam 9 (201) Vitellianam: pisam sive fabam coques. cum despumaverit, mittis porrum, coriandrum et flores malvarum. dum coquitur, teres piper, ligusticum, origanum, feniculi semen, suffundis liquamen et vinum, <mittis> in caccabum, adicies oleum. cum ferbuerit, agitas. oleum viride insuper mittis et inferes. 10

IV. CONCHICLA. 1. <Conchiclam> cum faba: coques. 1 (202) teres piper, ligusticum, cuminum, coriandrum viride, suffundis liquamen, vino et liquamine temperabis, mittis in caccabum, adicies oleum. lento igni ferveat et inferes. 14  
Conchiclam Apicianam: accipies Cumanam mundam, 2 (203) ubi coques pisam, cui mittis Lucanicas concisas, isiciola porcina, pulpas, petasonem. teres piper, ligusticum, origanum, anethum, cepam siccam, coriandrum viride, suffundis liquamen, vino et liquamine temperabis. mittis in Cumanam, cui adicies oleum, pungis ubique, ut combibat 20 oleum. igni lento coques ita ut ferveat et inferes. Con- 3 (204) chiclam de pisa simplici: pisam coques. cum despumaverit, fasciculum porri et coriandri mittis. dum coquitur teres piper, ligusticum, origanum, fasciculum, de suo sibi fricabis, suffundis <liquamen, vino et> liquamine temperabis, mittis <in Cumanam>. super adicies oleum, et lento igni ferveat, et inferes. Conchicla Commo- 4 (205) diana: pisam coques. cum despumaverit, teres piper, ligusticum, anethum, cepam siccam, suffundis liquamen, vino et liquamine temperabis. mittis in caccabum ut combibat. 30 deinde ova quattuor solves, in sextarium pisae mittis, agi-

- tas, mittis in Cumanam, ad ignem ponis, ut ducat, et in-  
 (206) 5 feres. Aliter conchiclam sic facies: concidis pul-  
 lum minutatim, liquamine, oleo et vino ferveat. concidis  
 cepam, coriandrum minutum, cerebella enervata, mittes in  
 5 eundem pullum. cum coctus fuerit, levas et exossas. con-  
 cides minutatim cepam et coriandrum, colas ibi pisam  
 coctam non conditam. accipies conchiclarem, pro modo  
 componis varie. deinde teres piper, cuminum, suffundis ius  
 de suo sibi. item in mortario ova duo dissolves, temperas,  
 10 ius de suo sibi suffundis pisae integre elixae, vel nucleis  
 (207) 6 adornabis, et lento igni fervere facies et inferes. Aliter  
 conchiclatus pullus vel porcellus: exossas pul-  
 lum a pectore, femora eius iungis in porrectum, surculo  
 alligas, et impensam [concicla farsilis] paras. et farcies  
 15 alternis pisam lotam, cerebella, Lucanicas et cetera. teres  
 <piper>, ligusticum, origanum et zingiber, liquamen suf-  
 fundis, passo et vino temperabis. facies ut ferveat, et, cum  
 ferbuerit, mittis modice. et impensam cum condieris, alter-  
 nis in pullo componis, omento tegis et in operculo deponis  
 20 et in furnum mittis, ut coquantur paulatim, et inferes.
- (208) 1 V. TISANAM ET ALICAM. 1. Alicam vel sucum  
 tisanae sic facies: tisanam vel alicam lavando fricas,  
 quam ante diem infundis. Imponis supra ignem. cum bul-  
 lierit, mittis olei satis et anethi modicum fasciculum, cepam  
 25 siccam, satureiam et coloeffium, ut ibi coquantur. propter  
 sucum mittis coriandrum viride et salem simul tritum et  
 facies ut ferveat. cum bene ferbuerit, tollis fasciculum et  
 transferes in alterum caccabum tisanam, sic ne fundum  
 tangat propter combusturam. lias bene et colas in caccabo  
 30 super acronem coloeffium. teres piper, ligusticum, pulei

aridi modicum, cuminum silfi frictum, ut bene tegatur. suffundis mel, acetum, defritum, liquamen, refundis in caccabum super colofium acronem. facies ut ferveat super ignem lentum. Aliter tisanam: infundis cicer, lenticulam, pisam, defricas tisanam et cum leguminibus elixas. ubi bene bullierit, olei satis mittis et super viridia concidis porrum, coriandrum, anethum, feniculum, <betam, malvam cauliculum> mollem. haec viridia minutatim concisa in caccabum mittis. cauliculos elixas et teres feniculi semen satis, origanum, silfi, ligusticum. postquam triveris, liquamine temperas et super legumina refundis. agitas. cauliculis minutis super concidis.

VI. FABACIAE VIRIDES ET BAIANAE. 1. Fabaciae virides ex liquamine, oleo, coriandro viridi, cumino et porro conciso coctae inferuntur. Aliter: fabaciae frictae ex liquamine inferuntur. Aliter: fabaciae ex sinapi trito, melle, nucleis, ruta, cumino et aceto inferuntur. Baianas elixas minutatim concidis. ruta, apio viridi, porro, aceto, oleo, liquamine, caroeno vel passo modico inferes.

VII. FAENVUM GRAECVM. Faenum graecum ex liquamine, oleo et vino.

VIII. FASEOLI ET CICER. 1. Faseoli virides et cicer ex sale, cumino, oleo et mero modico inferuntur. Aliter faseolus sive cicer: frictos ex oenogaro et pipere gustabis. et elixati, sumpto semine cum ovis, in patella feniculo viridi, pipere, liquamine et caroeno modico pro salso inferuntur, vel simpliciter, ut solet.

## LIB. VI. AEROPETES

I. In struthione. II. In grue vel anate perdice turture palumbo columbo et diversis avibus. III. In turdis. IV. In ficedulis. V. In pavo. VI. In fasiano. VII. In ansere. VIII. In pullo.

- (212) I. IN STRUTHIONE. 1. In struthione elixo: piper, mentam, cuminum assum, apii semen, dactylos vel caryotas, mel, acetum, passum, liquamen et oleum modice. 5 et in caccabo facies ut bulliat. amulo obligas, et sic partes struthionis in lance perfundis, et desuper piper aspargis. si autem in condituram coquere volueris, alicam addis. 2 Aliter <in> struthione elixo: piper, ligusticum, thymum aut satureiam, mel, sinape, acetum, liquamen et 10 oleum.
- (213) II. IN GRUE VEL ANATE PERDICE TVRTVRE PALUMBO COLUMBO ET DIVERSIS AVIBVS. 1. Gruem vel anatem lavas et ornas et includis in olla. adicies aquam, salem, anethum, dimidia coctura decoques, dum 15 obduretur, levas et iterum in caccabum mittis cum oleo et liquamine, cum fasciculo origani et coriandri. prope cocturam defritum modice mittis, ut coloret. teres piper, ligusticum, cuminum, coriandrum, laseris radicem, rutam, caroenum, mel, suffundis ius de suo sibi, aceto temperas. 20 in caccabo reexinanes ut calefiat, amulo obligabis. imponis
- (214) 2 in lance et ius perfundis. In grue <vel> in anate vel in pullo: piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apii semen, pruna [uel] Damascena enucleata, mulsum, acetumi liquamen, defritum, oleum et coques gruem. cum co-
- (215) 25 quis, caput eius aqua quam non contingat, sed sit foris ab aqua. cum cocta fuerit, de sabano calido involves gruem et caput eius trahe: cum nervis sequetur, ut pulpae vel

ossa remaneant; cum nervis enim manducare non potes. Gruem vel anatem ex rapis: lavas, ornas et in olla 3 (216) elixabis cum aqua, sale et anetho dimidia coctura. rapas coque, ut exbromari possint. levabis de olla, et iterum lavabis, et in caccabum mittis anatem cum oleo et liquamine et fasciculo porri et coriandri. rapam lotam et minutatim concisam desuper mittis, facies ut coquatur. modica coctura mittis defritum ut coloret. ius tale parabis: piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, suffundis acetum et ius de suo sibi, reexinanes super anatem ut ferveat. cum 10 ferbuerit, amulo obligabis, et super rapas adicies. piper aspargis et adponis. Aliter in gruem vel anatem 4 (217) elixam: piper, ligusticum, cuminum, coriandrum siccum, mentam, origanum, nucleos, caryotam, liquamen, oleum, 14 mel, sinape et vinum. Aliter gruem vel anatem 5 (218) assam: eas de hoc iure perfundis: teres piper, ligusticum, origanum, liquamen, mel, aceti modicum et olei. ferveat bene. mittis amulum et supra ius rotulas cucurbitae elixae vel colocasiae ut bulliant. si sunt, et ungellas coques et iecinera pullorum. in boletari piper minutum aspargis et 20 inferes. Aliter in grue vel anate elixa: piper, ligusticum, apii semen, erucam vel coriandrum, mentam, caryotam, mel, acetum, liquamen, defritum et sinape. idem facies et si in caccabo assas. 24

III. IN PERDICE ET ATTAGENA ET IN TVRTVRE ELIXIS. 1. <In perdice>: piper, ligusticum, apii semen, 1 (220) mentam, myrtae bacas vel uvam passam, mel, vinum, acetum, liquamen et oleum. uteris frigido. <Aliter> per- 2 (221) dicem: cum pluma sua elixabis et madefactam depilabis. [perdices coctura]. occisa perdix potest ex iure coqui, ne 30

- (222) 3 indurescat; si † dierum fuerit, elixa coqui debet. In per-  
dice et attagena et in turture: piper, ligusticum,  
mentam, rutae semen, liquamen, merum et oleum. cale-  
4 facies.
- (223) IV. IN PALVMBIS COLVMBIS [auibus in altile et  
1 in fenicoptero]. 1. In assis: piper, ligusticum, co-  
riandrum, careum, cepam siccam, mentam, ovi vitellum,  
(224) 2 caryotam, mel, acetum, liquamen, oleum et vinum. Aliter  
〈in〉 elixis: piper, careum, apii semen, petroselinum,  
10 condimenta moretaria, caryotam, mel, acetum, vinum,  
(225) 3 oleum et sinape. Aliter: piper, ligusticum, petroselinum,  
apii semen, rutam, nucleos, caryotam, mel, acetum, li-  
(226) 4 quamen, sinape et oleum modice. Aliter: Piper, ligusti-  
cum, laser vivum, suffundis liquamen, vino et liquamine  
15 temperabis, et mittis super columbum vel palumbum. pi-  
pere aspersum inferes.
- (227) 1 V. IVS IN DIVERSIS AVIBVS. 1. Piper, cuminum fric-  
tum, ligusticum, mentam, uvam passam enucleatam aut  
Damascena, mel modice. vino myrteo temperabis, aceto,  
20 liquamine et oleo. calefacies et agitabis apio et satureia.
- (228) 2 Aliter ius in avibus: piper, petroselinum, ligusticum  
mentam siccam, cneci flos, vino suffundis, adicies Ponti-  
cam vel amygdala tosta, mel modicum 〈cum〉 vino et  
aceto, liquamine temperabis. oleum in pultarium super  
25 ius mittis, calefacies, ius agitabis apio viridi et nepeta.
- (229) 3 incaraxas et perfundis. Ius candidum in avem eli-  
xam: piper, ligusticum, cuminum, apii semen, Ponticam  
vel amygdala tosta vel nuces depellatas, mel modicum, li-  
(230) 4 quamen, acetum et oleum. Ius viride in avibus: piper,

careum, spicam Indicam, cuminum, folium, condimenta viridia omne genus, dactylum, mel, acetum, vinum modice, liquamen et oleum. Ius candidum in ansere elixo: 5 (231) piper, careum, cuminum, apii semen, thymum, cepam, laseris radicem, nucleos tostos, mel, acetum, liquamen et 5 oleum. Ad aves hircosas omni genere: piper, li- 6 (232) gusticum, thymum, mentam aridam, calvam, caryotam, mel, acetum, vinum, liquamen, oleum, defritum, sinape. avem sapidiorum et altiorum facies et ei pinguedinem servabis, si eam farina oleo subacta contextam in furnum miseris. 10 Aliter avem: in ventrem eius fractas olivas novas mit- 7 (233) tis et consutam sic elixabis. deinde coctas olivas eximes.

VI. IN PHOENICOPTERO. 1. Phoenicopterus eli- 1 (234) beras, lavas, ornas, includis in caccabum, adicies aquam, salem, anethum et aceti modicum. dimidia coctura alligas 15 fasciculum porri et coriandri, et coquatur. prope cocturam defritum mittis, coloras. adicies in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentam, rutam, fricabis, suffundis acetum, adicies caryotam, ius de suo sibi perfundis. reexinanes in eundem caccabum, amulo obligas, 20 ius perfundis et inferes. idem facies et in psittaco. Aliter: 2 (235) assas avem, teres piper, ligusticum, apii semen, sesamum frictum, petroselinum, mentam, cepam siccam, caryotam; melle, vino, liquamine, aceto, oleo et defrito temperabis. 24

VII. AVES OMNES NE LIQVESCANT: cum plumis (236) elixare omnibus melius erit. prius tamen exenterantur per guttur vel a navi † as sublata.

VIII. <IN ANSERE.> Anserem elixum calidum (237) ex iure frigido Apiciano: teres piper, ligusticum, coriandri semen, mentam, rutam, refundis liquamen et 30 oleum modice, temperas. anserem elixum ferventem sabano mundo exsiccabis, ius perfundis et inferes.

- (238) 1 IX. <IN PVLLO.> 1. In pullo elixo ius crudum: adicies in mortarium anethi semen, mentam siccam, laseris radicem, suffundis acetum, adicies caryotam, refundis liquamen, sinapis modicum et oleo <et> defrito temperas  
4 et sic mittis. pullum anethatum mellis modico <et> liquamine temperabis. levas pullum coctum et sabano mundo siccas, caraxas et ius scissuris infundis, ut combibat, et cum combiberit, assabis et suo sibi iure penitus tangis.
- (239) 2 pipere aspersum inferes. Pullum Parthicum: pullum  
10 aperies a navi et in quadrato ornas. teres piper, ligusticum, carei modicum; suffunde liquamen; vino temperas. componis in Cumana pullum et condituram super pullum facies. laser [et] vivum in tepida dissolvis, et in pullum mit-
- (241) 3 tis simul, et coques. pipere aspersum inferes. Pullum  
15 oxyzomum: olei acetabulum maius, <laseris> satis modice, liquaminis acetabulum minus, aceti acetabulum perquam minus, piperis scripulos sex, petroselini scripulum,
- (242) 4 porri fasciculum. Pullum Numidicum: pullum curas, elixas, lavas, lasere ac pipere <aspergis> et assas. teres  
20 piper, cuminum, coriandri semen, laseris radicem, rutam, caryotam, nucleos, suffundis acetum, mel, liquamen et oleum, temperabis. cum ferbuerit, amulo obligas, pullum
- (243) 5 perfundis, piper aspergis et inferes. Pullum laseratum: pullum aperies a navi, lavabis, ornabis et <in> Cu-  
25 mana ponis. teres piper, ligusticum, laser vivum, suffun-



dis liquamen, vino et liquamine temperabis, et mittis pullo.  
 coctus si fuerit, pipere aspersum inferes. Pullum par- 6 (244)  
 optum: laseris modicum, piperis scripulos sex, olei ace-  
 tabulum, liquaminis acetabulum, petroselini modice. Pul- 7 (245)  
 lum elixum ex iure suo: teres piper, cuminum, thymi 5  
 modicum, feniculi semen, mentam, rutam, laseris radicem,  
 suffundis acetum, adicies caryotam et teres; melle, aceto,  
 liquamine et oleo temperabis <et in> pullum refrigeratum  
 et siccatum mittis; quem perfusum inferes. Pullum 8 (246)  
 elixum cum cucurbitis elixis: iure supra scripto, 10  
 addito sinapi, perfundis et inferes. Pullum elixum cum 9 (247)  
 colocasiis elixis: supra scripto iure perfundis et in-  
 feres. <idem> facis et in elixum cum olivis columbadi-  
 bus. . . . non valde, ita ut laxamentum habeat, ne dissiliat 10 (248)  
 dum coquitur in olla, submissus in sportella. cum bullierit, 15  
 frequenter levas et ponis ne dissiliat. Pullus Varda- 11 (249)  
 nus: pullum coques iure hoc: liquamine, oleo, vino, <cui  
 mittis> fasciculum porri, coriandri, satureiae. cum coctus  
 fuerit, teres piper, nucleos, <adicies liquaminis> cyathos  
 duos et ius de suo sibi suffundis et fasciculos proicies. 20  
 lacte temperas, et reexinanes mortarium supra pullum,  
 ut ferveat. obligas eundem albamentis ovorum tritis, ponis  
 in lance et iure supra scripto perfundis. hoc ius candidum  
 appellatur. Pullum Frontonianum: pullum praedura, 12 (250)  
 condies liquamine, oleo mixto, cui mittis fasciculum anethi, 25  
 porri, satureiae et coriandri viridis, et coques. ubi coctus  
 fuerit, levabis eum, in lance defrito perunges, piper aspar-  
 gis et inferes. Pullus tractogalatus: pullum coques 13 (251)

- liquamine, oleo, viro, cui mittis fasciculum coriandri, cepam. deinde, cum coctus fuerit, levabis eum de iure suo et mittis in caccabum novum lac et salem modicum, mel et aquae minimum, id est tertiam partem. ponis ad ignem  
 5 lentum ut tepescat, tractum confringis et mittis paulatim, assidue agitas, ne uratur. pullum illic mittis integrum vel carptum, versabis in lancem, perfundis ius tale: piper, ligusticum, origanum, suffundis mel et defritum modicum, et ius de suo sibi, temperas. in caccabulo facies ut bulliat.  
 (252) 14 cum bullierit, amulo obligas et inferes. Pullus farsilis:  
 11 pullum sicuti liquaminatum a cervice expedies. teres piper, ligusticum, zingiber, pulpam caesam, alicam elixam, teres cerebellum ex iure coctum, ova confringis et commisces, ut unum corpus efficias. liquamine temperas et  
 15 oleum modice mittis, piper integrum, nucleos abundanter. fac impensam et imples pullum vel porcellum, ita ut laxamentum habeat. similiter in capo facies. ossibus eiectis  
 (253) mentum habeat. similiter in capo facies. ossibus eiectis  
 (254) 15 coques. Pullus leucozomus: accipies pullum et ornas ut supra. aperies illum a pectore. accipiat aquam et oleum  
 20 Hispanum abundans. agitatur ut ex se amulet et humorem consumat. postea, cum coctus fuerit, quodcumque porro remanserit inde levas. piper aspargis et inferes.

## LIB. VII. POLYTELES

I. Vulvae steriles, callum, libelli, coticae et unguellae. II. sumen. III. ficatum. IV. ofellae. V. assaturae. VI. in elixam et in copadiis. VII. ventricula. VIII. lumbuli et renes. IX. perna. X. iocinera sive pulmones. XI. dulcia domestica et melce. XII. bulbi. XIII. fungi farnei vel boleti. XIV. tubera. XV. in colocasia. XVI. cocleas. XVII. ova.

I. VVLVAE STERILES, CALLVM, LIBELLI, COTICV- (258)  
LAE ET VNGELLAE. 1. Vulvae steriles: lasere Cy- 1  
renaico vel Parthico, aceto et liquamine temperato appo-  
nes. In vulva [et] sterili: piper, apii semen, mentam 2  
siccam, laseris radicem, mel, acetum et liquamen. Vul- 3  
vae [et] steriles: pipere et liquamine, cum lasere Par- 7  
thico apponis. Vulvae steriles: pipere, liquamine et 4  
condito modico apponis. Callum, libelli, coticae, 5 (259)  
ungellae: cum pipere, liquamine, lasere apponis. Vul- 6 (260)  
vam uttostam facias, in cantabro involve et postea 11  
in muriam mitte et sic coque.

II. SVMEN. 1. Sumen elixas, de cannis surclas, sale 1 (261)  
aspargis et in furnum mittis vel in craticulam. subassas.  
teres piper, ligusticum, liquamen, mero et passo <tempe- 15  
rabis>, amulo obligas et sumen perfundis. Sumen ple- 2 (262)  
num: teritur piper, careum, echinus salsus. consuitur et  
sic coquitur. manducatur cum allece <et> sinapi.

III FICATVM. 1. In ficato oenogarum: piper, thy- 1 (263)  
mum, ligusticum, liquamen, vinum modice, oleum. Aliter: 2 (264)

ficatum praecidis ad cannam, infundis in liquamine.  
 <teres> piper, ligusticum, bacas lauri duas. involves in  
 omento et in craticula assas et inferes.

- (265) 1 IV. OFELLAE. 1. Ofellas Ostienses. [in ofillam] de-  
 5 signas ofellas in cute, ita ut cutis sic remaneat. teres piper,  
 ligusticum, anethum, cuminum, silfium, bacam lauri unam,  
 suffundis liquamen, fricas, in angularem refundis simul  
 cum ofellis. ubi requieverint in condimentis biduo vel tri-  
 duo, promis, surclas decussatim, et in furnum mittis. cum  
 10 coxeris, ofellas, quas designaveras, separabis et teres pi-  
 per, ligusticum, suffundis liquamen et passum modicum,  
 ut dulce fiat. cum ferbuerit, ius amulo obligas. ofellas  
 (266) 2 satias et inferes. Ofellas Apicianas: ofellas exossas,  
 in rotundum complicas, surclas, ad furnum admoves. postea  
 15 praeduras, levas et, <ut> humorem exspuant, in craticula  
 igni lento exsiccabis, ita ne urantur. teres piper, ligusti-  
 cum, cyperi, cuminum; liquamine et passo temperabis. cum  
 hoc iure ofellas in caccabum mittis. cum coctae fuerint,  
 levas et siccas, sine iure, pipere asperso, et inferes. si pin-  
 20 gues fuerint, cum surclas, tollis cutem. potes et de abdo-  
 (267) 3 mine huiusmodi ofellas facere. Ofellae aprugineo  
 more: ex oleo <et> liquamine condiuntur, et mittitur eis  
 condimentum, cum coctae fuerint. et super adicitur his,  
 cum in foco sunt, conditura, et denuo bulliunt. piper tritum,  
 25 condimentum, mel, liquamen, amulum, cum iam bulliunt.  
 et sine liquamine et oleo elixantur, coquuntur et sic pipere  
 perfunduntur. <mittis> ius supra scriptum, et sic bulliunt.  
 (268) 4 Aliter ofellae: recte friguntur ut paene assae reddan-  
 tur. Liquaminis sumis cyathum, aquae cyathum, aceti cya-  
 30 thum, olei cyathum. simul mixtis et immissis in patellam

fictilem, frigis et inferes. Aliter ofellas: in sartagine 5 (269)  
 abundantanti oenogaro. piper asparges et inferes. Aliter 6  
 ofellas: ofellae prius sale et cumino infusae in aquam  
 recte friguntur. 4

V. ASSATVRAE. 1. Assaturam: assam a furno sim- 1 (271)  
 plicem salis plurimo conspersam cum melle inferes.  
 Aliter assaturas: petroselini scripulos VI, asareos 2 (272)  
 scripulos VI, zingiberis scripulos VI, lauri bacas V, condi-  
 menti <satis>, laseris radice scripulos VI, origani scri-  
 pulos VI, cyperis scripulos VI, costi modice, pyrethri scri- 10  
 pulos III, apii seminis scripulos VI, piperis scripulos XII,  
 liquaminis et olei quod sufficit. Aliter assaturas: myr- 3 (273)  
 tae siccae bacam exenteratam cum cumino, pipere, melle,  
 liquamine, defrito et oleo teres, et fervefactum amulas.  
 carnem elixam sale subassatam perfundis, piper aspargis 15  
 et inferes. Aliter assaturas: piperis scripulos VI, li- 4 (274)  
 gustici scripulos VI, petroselini scripulos VI, apii seminis  
 scripulos VI, anethi scripulos VI, laseris radice scripulos  
 VI, asareos scripulos VI, pyrethri modice, cyperis scripu-  
 los VI, carei scripulos VI, cumini scripulos VI, zingiberis 20  
 scripulos VI, liquaminis heminam, olei acetabulum. Assa- 5 (275)  
 turas in collari: elixatur et infunditur in fetali piper,  
 condimentum, mel, liquamen, et attorretur in clibano quo-  
 usque coquatur. elixum vero collare, si voles, sine condi-  
 tura assas, et siccum calidum perfundis. 25

VI. IN ELIXAM ET COPADIA. 1. Ius in elixam (276)  
 omnem: piper, ligusticum, origanum, rutam, silfium, ce-  
 pam siccam, vinum, caroenum, mel, acetum, olei modi-  
 cum. persiccatam et sabano expressam elixam perfundis. 29  
 Ius in elixam: piper, petroselinum, liquamen, acetum, 2 (277)  
 caryotam, cepulam, olei modicum. perfundis calido iure.

- 3 Ius in elixam: teres piper, rutam aridam, feniculi se-  
 (278) 4 men, cepam, caryotam, liquamen et oleum. Ius candi-  
 dum in elixam: piper, liquamen, vinum, rutam, cepam,  
 4 nucleos, conditum, modicum de buccellis maceratis unde strin-  
 (279) 5 gat, oleum. cum coxerit, ius perfundis. Aliter ius candi-  
 dum in elixam: piper, careum, ligusticum, thymum, ori-  
 ganum, cepulam, dactylum, mel, acetum, liquamen, oleum.  
 (280) 6 In copadiis ius album: piper, cuminum, ligusticum,  
 9 rutae semen, Damascena. infundis vinum, oenomeli et aceto  
 (281) 7 temperabis. <agitabis> thymo et origano. Aliter ius  
 candidum in copadiis: piper, thymum, cuminum, apii  
 semen, feniculum, mentam, bacam myrtae, uvam passam.  
 (282) 8 mulso temperas. agitabis ramo satureiae. Ius in cop a-  
 diis: piper, ligusticum, careum, mentam, nardostachyum,  
 15 folium, ovi vitellum, mel, mulsam, acetum, liquamen et  
 (283) 9 oleum. agitabis satureia et porro, amulabis. Ius album  
 in copadiis: piper, ligusticum, cuminum, apii semen,  
 thymum, nucleos infusos, nuces infusas et purgatas, mel,  
 (284) 10 acetum, liquamen et oleum. Ius in copadiis: piper, apii  
 20 semen, careum, satureiam, cneci flos, cepulam, amygdala  
 tosta, caryotam, liquamen, oleum, sinapis modicum. de-  
 (285) 11 frito coloras. Ius in copadiis: piper, ligusticum, pe-  
 troselinum, cepulam, amygdala tosta, dactylum, mel, ace-  
 (286) 12 tum, liquamen, defritum, oleum. Ius in copadiis: ova  
 25 dura concidis, piper, cuminum, petroselinum, porrum coc-  
 tum, myrtae bacas, plusculum mel, acetum, liquamen,  
 (287) 13 oleum. <Ius> in elixam anethatum crudum: piper,  
 anethi semen, mentam siccam, laseris radicem, suffundis  
 acetum, adicies caryotam, mel, liquamen, sinapis modicum,  
 30 defrito <et> oleo temperabis. et hoc in collari porcino.  
 (288) 14 Ius in elixam allecatum: piper, ligusticum, careum,  
 apii semen, thymum, cepulam, dactylum, allecem colatum;

melle et vino temperas; apium viridem concisum super aspargis, oleum mittis et inferes.

VII. VENTRICVLA. 1. Ventrem porcinum bene 1 (289)  
exinanes, aceto et sale, postea aqua lavas, et sic hac im-  
pensa imples: pulpam porcinam tunsam tritam, ita ut ener- 5  
vata commisceas cerebella tria et ova cruda, cui nucleos  
infundis et piper integrum mittis et hoc iure temperas.  
teres piper, ligusticum, silfium, anesum, zingiber, rutae  
modicum, liquamen optimum et olei modicum. reple aqua-  
liculum sic ut laxamentum habeat, ne dissiliat in coctura. 10  
surclas, amulas et in ollam bullientem summittis. levas  
et pungis acu, ne crepet. cum ad dimidias coctus fuerit,  
levas et ad fumum suspendis ut coloretur. et denuo eum  
perelixabis, ut coqui possit, deinde liquamine, mero, oleo  
modico <temperabis>, et cultello aperies et cum liquamine 15 (290)  
et ligustico apponis. Ventrem ut tostum facias, in 2 (291)  
cantabro involve, postea in muriam mittis et sic coque.

VIII. LVMBI ET RENES. Lumbuli assi ita fiunt: 1 (292)  
aperiuntur in duas partes ita ut expansi sint, et asper-  
gitur eis piper tritum, nuclei et coriandrum concisum, 20  
minutatim factum et semen feniculi tritum. deinde lumbuli  
recluduntur [assi] et consuuntur et involvuntur omento et  
sic praedurantur in oleo et liquamine, inde assantur in  
clibano vel craticula. 24

IX. PERNA. 1. Pernam, ubi eam cum Caricis pluri- 1 (293)  
mis elixaveris et tribus lauri foliis, detracta cute tessella-  
tim incidis et melle complebis. deinde farinam oleo sub-  
actam contexes et ei corium reddis. et, cum farina cocta  
fuerit, eximas furno et ut est inferes. Pernae coc- 2 (294)  
turam: ex aqua cum Caricis cocta simpliciter, ut solet, in- 30

lata cum buccellis, caroeno vel condito. melius, si cum musteis.

- (295) X. PETASONEM EX MVSTEIS: petasonem elixas cum bilibri hordei et Caricis XXV. cum elixatus fuerit, decarnas  
5 et arvillam illius candenti vatillo uris et melle contingis. quod melius, missum in furnum, melle obligas. cum coloraverit, mittis in caccabum passum, piper, fasciculum rutae, merum, temperas. cum fuerit temperatum, dimidium in petasonem profundis et alia parte piperati buccellas  
10 musteorum factas perfundis. cum sorbuerint, quod mustei recusaverint, petasoni refundis.
- (296) XI. LARIDI COCTVRA: Tectum aqua cum multo anetho coques, oleum modicum destillabis et modicum salis.
- (297) XII. IECINORA SIVE PVLMONES. 1. Iecinera hae-  
15 dina vel agnina sic coques: aquam mulsam facies, et ova <et> partem lactis admisceas eis ut incisa iecinera sor-  
(298) 2 beant, coques ex oenogaro, pipere asperso, et inferes. Aliter [iecinera] in pulmonibus: ex lacte lavas pul-  
20 mones et colas quod capere possunt, et confringis ova duo  
(299) misces et imples pulmones. elixas et concidis. teres piper, suffundis liquamen, passum, merum. pulmones confringis et hoc oenogaro perfundis.
- (300) 1 XIII. DVLCIA DOMESTICA ET MELCAE. 1. Dulcia  
25 domestica: palmulas vel dactylos excepto semine, nuce vel nucleis vel pipere trito infercies. sale foris contingis,  
(301) 2 frigis in melle cocto, et inferes. Aliter dulcia: musteos Afros optimos rades et in lacte infundis. cum biberint, in



furnum mittis, ne arescant, modice. eximes eos calidos, melle perfundis, compungis ut bibant. piper aspergis et inferes. Aliter dulcia: siligineos rasos frangis, et buccellas maiores facies. in lacte infundis, frigis, ex [in] oleo, mel superfundis et inferes. <Aliter> dulcia: piperato mittis mel, merum, passum, rutam. eo mittis nucleos, nuces, alicam elixatam. concisas nuces Abellanas tostadicies, et inferes. Aliter dulcia: piper, nucleos, mel, rutam et passum teres, cum lacte et tracta coques. coagulum coque cum modicis ovis. perfusum melle, aspersum <pipere> inferes. Aliter dulcia: accipies similam, coques [et] in aqua calida, ita ut durissimam pulvem facias, deinde in patellam expandis. cum refrixerit, concidis quasi <ad> dulcia et frigis in oleo optimo. levas, perfundis mel, piper aspergis et inferes. melius feceris, si lac pro aqua miseris. Tyropatinam: accipies lac, quod adversus patinam aestimabis, temperabis lac cum melle quasi ad lactantia, ova quinque ad sextarium mittis, si ad heminam, ova tria. in lacte dissolvis ita ut unum corpus facias, in Cumana colas et igni lento coques. cum duxerit ad se, piper aspargis et inferes. Ova spongia ex lacte: ova quattuor, lactis heminam, olei unciam in se dissolvis, ita ut unum corpus facias. in patellam subtilem adicies olei modicum, facies ut bulliat, et adicies impensam quam parasti. una parte cum fuerit coctum, in disco vertes, melle perfundis, piper aspargis et inferes. Melca. . . . . stum pipere et liquamine, vel sale, oleo et coriandro.

- (309) XIV. BVLBOS. 1. Bulbos oleo, liquamine, aceto in-  
 2feres, modico cumino asperso. Aliter: bulbos tundes at-  
 que ex aqua coques, deinde oleo frigis. ius sic facies: thy-  
 mum, puleium, piper, origanum, mel, acetum modice et,  
 5 si placet, et modice liquamen. piper aspargis et inferes.
- (310) 3 Aliter: bulbos elixas in pultarium pressos, mittis thy-  
 mum, origanum, mel, acetum, defritum, caryotam, liqua-  
 (311) men et oleum modice. piper aspargis et inferes. [Varro: 'si  
 quid de bulbis, dixi: „in aqua, qui Veneris ostium quae-  
 10 runt“, deinde ut legitimis nuptiis in cena ponuntur, sed  
 et cum nucleis pineis aut cum erucae suco et pipere’].
- (312) 4 Aliter. bulbos frictos: oenogaro inferes.
- (313) 1 XV. FVNGI FARNEI VEL BOLETI. 1. Fungi far-  
 14 nei: elixi, calidi, exsiccati oenogaro pipere accipiuntur,  
 (314) 2 ita ut piper cum liquamine teras. In fungis farneis:  
 (315) 3 piper, caroenum, acetum et oleum. Aliter fungi far-  
 nei: elixi ex sale, oleo, mero, coriandro conciso inferuntur.
- (316) 4 Boletos fungos: caroenum, fasciculum coriandri viri-  
 (317) 5 dis. ubi ferbuerint, exempto fasciculo inferes. Boletos  
 20 aliter: calyculos eorum liquamine vel sale aspersos in-  
 (318) 6 ferunt. Boletos aliter: thyrsos eorum concisos in pa-  
 tellam novam perfundis, addito pipere, ligustico, modico  
 melle. liquamine temperabis. oleum modice.
- (319) 1 XVI. TVBERA. 1. Tubera radis, elixas, sale asper-  
 25 gis, et surculo infiges. subassas, et mittes in caccabum  
 oleum, liquamen, caroenum, vinum, piper et mel. cum fer-  
 (320) 2 buerit, amulo obligas. tubera exornas et inferes. Aliter  
 tubera: elixas et, asperso sale, in surculis adfigis et  
 subassas. et mittes in caccabum liquamen, oleum viride,

caroenum, vinum modice et piper confractum et mellis modicum, et ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas, et tubera compunges, ut combibant illud. exornas. cum bene sorbuerint, inferes. si volueris, eadem tubera omento porcino involves et assabis et sic inferes. Aliter tubera: 3 (321) oenogarum, piper, ligusticum, coriandrum, rutam, liquamen, mel, vinum, oleum modice. calefacies. Aliter tubera: 4 (322) piper, mentam, rutam, mel, oleum, vinum modicum. calefacies et inferes. Aliter tubera: elixa cum porro, 5 (323) deinde sale, pipere, coriandro conciso, mero, oleo modico 10 inferes. Aliter tubera: piper, cuminum, silfi, mentam, 6 (324) apium, rutam, mel, acetum vel vinum, salem vel liquamen et oleum modice.

XVII. IN COLOCASIO. In colocasio: piper, cuminum, 15 rutam, mel, liquamen, olei modicum. cum ferbuerit, amulo obligas. (325)

XVIII. COCLEAS. 1. Cocleas lacte pastas: accipies cocleas, spongizabis, membranam tolles, ut possint prodire. adicies in vas lac et salem uno die, ceteris diebus [in] lac per se, et omni hora mundabis stercus. cum pastae fuerint, ut non possint se retrahere, ex oleo friges. mittes oenogarum. similiter et pulpa pasci possunt. Cocleas: 2 (326) sale puro et oleo assabis cocleas: lasere, liquamine, pipere, oleo suffundis. Cocleas assas: liquamine, pipere, cumino, suffundis assidue. Aliter cocleas: viventes in lac siligineum infundes: ubi pastae fuerint, coques. 26 (327)

XIX. OVA. 1. Ova frixa: oenogarata: 2. Ova elixa: 1 (328) liquamine, oleo, mero vel ex liquamine, pipere, lasere. In 3 ovis hapalis: piper, ligusticum, nucleos infusos. suffundes mel, acetum: liquamine temperabis. 30 (329)

## LIB. VIII. TETRAPVS

I. in apro. II. in cervo. III. in caprea. IV. in ovifero. V. bubula sive vitulina. VI. in haedo et agno. VII. in porcello. VIII. leporem. IX. glires.

- (330) I. IN APRO. 1. Aper ita conditur: Spongiatur, et sic aspergitur ei sal et cuminum frictum, et sic manet. alia die mittitur in furnum. cum coctus fuerit, perfunditur  
5 piper tritum, [condimentum aprunum] mel, liquamen, ca-
- (331) 2 roenum et passum. Aliter in apro: aqua marina cum ramulis lauri aprum elixas quousque madescat. corium ei
- (332) 3 tolles. cum sale, sinapi, aceto inferes. Aliter in apro: teres piper, ligusticum, origanum, bacas myrtae exen-  
10 teratas, coriandrum, cepas, suffundes mel, vinum, liqua-  
men, oleum modice, calefacies, amulo obligas. aprum in furno coctum perfundes. hoc et in omne genus carnis
- (333) 4 ferinae facies. In aprum assum iura ferventia fa-  
cies sic: piper, cuminum frictum, apii semen, mentam,  
15 thymum, satureiam, cneci flos, nucleos tostos vel amygdala  
tosta, mel, vinum, liquamen, acetum, oleum modice.
- (334) 5 Aliter in aprum assum iura ferventia: piper, li-  
gusticum, apii semen, mentam, thymum, nucleos tostos,  
vinum, acetum, liquamen et oleum modice. cum ius simplex  
20 bullierit, tunc triturae globum mittes et agitas cepae et  
rutae fasciculo. si volueris pinguius facere, obligas ius albo  
ovorum liquido, moves paulatim, aspergis piper tritum et
- (335) 6 inferes. Ius in aprum elixum: piper, ligusticum, cu-  
minum, silfi, origanum, nucleos, caryotam, mel, sinape, ace-
- (336) 7 tum, liquamen et oleum. Ius frigidum in aprum eli-  
26 xum: piper, careum, ligusticum, coriandri semen frictum,  
anethi semen, apii semen, thymum, origanum, cepulam,
- (337) 8 mel, acetum, sinape, liquamen, oleum. Aliter ius fri-

gidum in aprum elixum: piper, ligusticum, cuminum, anethi semen et thymum, origanum, silfi modicum, erucae semen plusculum, suffundes merum, condimenta viridia modica, cepam, Ponticas vel amygdala fricta, dactylum, mel, acetum, merum modicum, coloras defrito, liquamen, oleum. Aliter <ius> in apro: teres piper, ligusticum, origanum, apii semen, laseris radicem, cuminum, feniculi semen, rutam, liquamen, vinum, passum. facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas. aprum intro foras <tanges> et inferes. Perna apruna ita impletur Terentina: per articulum pernae palum mittes ita ut cutem a carne separe, ut possit condimentum accipere per cornulum et universa impleatur. teres piper, bacam lauri, rutam; si volueris, laser adicies, liquamen optimum, caroenum et olei viridis guttas. cum impleta fuerit, constringitur illa pars, qua impleta est, ex lino et mittitur in zemam. elixatur in aqua marina cum lauri turionibus et anetho.

II. IN CERVO. 1. Ius in cervum: teres piper, ligusticum, careum, origanum, apii semen, laseris radicem, feniculi semen, fricabis, suffundes liquamen, vinum, passum, oleum modice. cum ferbuerit, amulo obligas. cervum coctum intro foras tanges et inferes. In platonem similiter et in omne genus venationis eadem conditura uteris. Aliter: cervum elixabis et subassabis. teres piper, ligusticum, careum, apii semen, suffundes mel, acetum, liquamen, oleum. calefactum amulo obligas et carnem perfundes. Ius in cervo: piper, ligusticum, cepulam, origanum, nucleos, caryotas, mel, liquamen, sinape, acetum, oleum. Cervinae conditura: piper, cuminum, condimentum, petroselinum, cepam, rutam, mel, liquamen, mentam, passum, caroenum et oleum modice. amulo obligas, cum iam bulliit. Iura ferventia in cervo: piper, ligusticum, petroselinum, cuminum, nucleos tostos aut

- amygdala. suffundes mel, acetum, vinum, oleum modice,  
 (347) 7 liquamen, et agitabis. Embamma in cervinam assam: piper, nardostachyum, folium, apii semen, cepam  
 4 aridam, rutam viridem, mel, acetum, liquamen, † adiectam,  
 (348) 8 caryotam, uvam passam et oleum. Aliter in cervum  
 assumiura ferventia: piper, ligusticum, petroselinum,  
 Damascena macerata, vinum, mel, acetum, liquamen, oleum  
 modice. agitabis porro et satureia.
- (349) 1 III. IN CAPREA. 1. Ius in caprea: piper, ligusti-  
 10 cum, careum, cuminum, petroselinum, rutae semen, mel,  
 (350) 2 sinape, acetum, liquamen et oleum. Ius in caprea assa:  
 piper, condimentum, rutam, cepam, mel, liquamen, passum,  
 (351) 3 oleum modice. amulum, <cum> iam bulliit. Aliter ius  
 in caprea: piper, condimentum, petroselinum, origanum  
 15 modicum, rutam, liquamen, mel, passum et olei modicum.  
 amulo obligabis.
- (352) 1 IV. IN OVIFERO [hoc est ovis silvatica]. 1. Ius in  
 ovifero fervens: piper, ligusticum, cuminum, mentam  
 siccam, thymum, silfi, suffundes vinum, adicies Damascena  
 20 macerata, mel, vinum, liquamen, acetum, passum ad colo-  
 rem, oleum. agitabis fasciculo origani et mentae siccae.
- (353) 2 Ius in venationibus omnibus elixis et assis: pi-  
 peris scripulos VIII, rutam, ligusticum, apii semen, iunipe-  
 rum, thymum, mentam aridam scripulos senos, pulei scri-  
 25 pulos III. haec omnia ad levissimum pulverem rediges et  
 in uno commisces et teres. adicies in vasculum mel quod  
 (354) 3 satis erit, et his uteris cum oxygaro. Ius frigidum in  
 ovifero: piper, ligusticum, thymum, cuminum frictum,  
 nucleos tostos, mel, acetum, liquamen et oleum. piper  
 30 asperges.
- (355) V. BVBVLA SIVE VITELLINA. 1. Vitellina fricta:  
 piper, ligusticum, apii semen, cuminum, origanum, cepam sic-

cam, uvam passam, mel, acetum, vinum, liquamen, oleum, defritum. Vitulinam sive bubulam cum porris <vel> 2 (356)  
 Cydoneis vel cepis vel colocasiis: liquamen, piper, 3 (357)  
 laser et olei modicum. In vitulinam elixam: teres 5  
 piper, ligusticum, careum, apii semen, suffundes mel, acetum, liquamen, oleum. calefacies, amulo obligas et carnem perfundes. Aliter in vitulina elixa: piper, ligusticum, feniculi semen, origanum, nucleos, caryotam, mel, acetum, liquamen, sinapi et oleum. 9

VI. IN HAEDO VEL AGNO. 1. Copadia haedina 1 (359)  
 sive agnina: pipere <et> liquamine coques cum faseolis faratariis, liquamine, pipere, lasere cum † inbracto, buccella panis et oleo modico. Aliter haedinam sive 2 (360)  
 agninam excaldatam: mittes in caccabum copadia. cepam, coriandrum minutatim succides, teres piper, li-15  
 gusticum, cuminum, liquamen, oleum, vinum. coques, exinanies in patina, amulo obligas. [Aliter haedinam sive 3 (361)  
 agninam excaldatam] <agnina> a crudo trituram mortario accipere debet, caprina autem cum coquitur accipit tri-19  
 turam. Haedum sive agnum assum: haedi cocturam 4 (362)  
 <cura>. ubi eum ex liquamine et oleo coxeris, incisum infundes in pipere, lasere, liquamine, oleo modice, et in craticula assabis. eodem iure continges. piper asparges et inferes. Aliter haedum sive agnum assum: piperis 5 (363)  
 semunciam, asareos scripulos VI, zingiberis modicum, 25  
 petroselini scripulos VI, laseris modice, liquaminis optimi heminam, olei acetabulum. Haedus sive agnus sy- 6 (364)  
 ringiatus [id est † mammotestus]: exossatur diligenter a gula, sic ut uter fiat, et intestina eius integra

- exinaniuntur, ita ut in caput intestina sufflentur, et per novissimam partem stercus exinanibitur. aqua lavantur diligenter et sic implentur admixto liquamine, et ab umeris consuitur et mittitur in clibanum. cum coctus fuerit, perfunditur ius bulliens: lac, piper tritum, liquamen, caroenum, defritum modice, sic et oleum, et iam bullienti mittis amulum. vel certe mittitur in reticulo vel in sportella et diligenter constringitur et bullienti zemae cum modico salis summittitur. cum bene illic tres undas bullierit, levatur, et denuo bullit cum umore supra scripto. bulliente
- (365) 7 conditura perfunditur. Aliter haedus sive agnus syringiatus: lactis sextarium unum, mellis unc. IV, piperis unc. I, salis modicum, laseris modicum. ius in tipsius: olei acetabulum, liquaminis acetabulum, mellis acetabulum, dactylos tritos octo, vini boni heminam, amulum modice.
- (366) 8 Haedus sive agnus crudus: oleo, pipere fricabis et asparges foris salem purum multo cum coriandri semine. in furnum mittis, assatum inferes. Haedum sive agnum Tarpeianum: antequam coquatur, ornatus consuitur. piper, rutam, satureiam, cepam, thymum modicum. et liquamine collues haedum, macerabis in furno <aut> in patella, quae oleum habeat. cum percoxerit, perfundes in patella impensam, teres satureiam, cepam, rutam, dactylos, liquamen, vinum, caroenum, oleum. cum bene duxerit
- (368) 10 impensam, in disco pones, piper asparges et inferes. Haedum sive agnum Parthicum: mittes in furnum. teres piper, rutam, cepam, satureiam, Damascena enucleata, laseris modicum, vinum, liquamen, et oleum [uinum]. fervens
- (369) 11 colluitur in disco, ex aceto sumitur. Haedum laureatum ex lacte: haedum curas, exossas, interanea eius



cum coagulo tolles, lavas. adicies in mortarium piper, ligusticum, laseris radicem, bacas lauri duas, pyrethri modicum, cerebella duo vel tria. haec omnia teres, suffundes liquamen, temperabis ex sale. super trituram colas lactis sextarios duos, mellis ligulas duas. hac impensa intestina reples et super haedum componis in gyro, et omento <vel> charta cooperis, surclas. in caccabum vel patellam compones haedum, adicies liquamen, oleum, vinum. cum ad mediam cocturam venerit, teres <piper>, ligusticum, et ius de suo sibi suffundes. mittes defriti modicum, teres, reexinanes in caccabum. cum percoctus fuerit, exornas, amulo obligas et inferes.

VII. IN PORCELLO. 1. Porcellum farsilem duobus generibus: curas, a gutture exenteras, a cervice ornas. antequam praedures, subaperies auriculam sub cutem, mittes impensam Terentinam in vesicam bubulam et fistulam aviarii rostro vesicae alligabis, per quam exprimes in aurem quantum ceperit. post a charta praeccludes et infiblabis et praeparabis aliam impensam. sic facies: teres piper, ligusticum, origanum, laseris radicem modicum, suffundes liquamen, adicies cerebella cocta, ova cruda, alicam coctam, ius de suo sibi, <si> fuerint, aucellas, nucleos, piper integrum; liquamine temperas. imples porcellum, charta obduras et fiblas. mittes in furnum. cum coctus fuerit, exornas, perunges et inferes. Aliter porcellum: Salem, cuminum, laser. Porcellum liquidatum: de porcello eicis utriculum, ita ut aliquae pulpae in eo remaneant. teres piper, ligusticum, origanum, suffundes liquamen, adicies unum cerebellum, ova duo, misces in se. porcellum praeduratum imples, fiblabis, in sportella ferventi ollae summittis. cocto fiblas tolles, ut

- (374) 4 ius ex ipso manere possit. pipere aspersum inferes. Porcellum elixum farsilem: de porcello utriculum eicies, praeduras. teres piper, ligusticum, origanum, suffundes liquamen, cerebella cocta quod satis sit, similiter ova dissolves, liquamine temperabis, farcimina cocta integra praecides. sed ante porcellum praeduratum liquamine delavas, deinde imples, infiblas, in sportella ferventi ollae
- (375) 5 summittes. coctum spongizas, sine pipere inferes. Porcellum assum tractomelinum: porcellum curatum  
10 a gutture exenteras, siccas. teres piperis unciam, mel, vinum, impones ut ferveat, tractam siccata confringes et partibus caccabo permisces. agitabis surculo lauri viridis, tam diu coques, donec levis fiat et impinguet. hac impensa porcellum imples, surculas, ob-
- (376) 6 duras charta, in furnum mittes, exornas et inferes. Porcellum lacte pastum elixum calidum iure  
16 frigido crudo Apiciano: adicies in mortarium piper, ligusticum, coriandri semen, mentam, rutam, fricabis, suffundes liquamen, adicies mel, vinum, et liquamine <temperabis>. porcellum elixum ferventem sabano mundo sicca-
- (377) 7 tum perfundes et inferes. Porcellum Vitellianum: porcellum ornas quasi aprum, sale asperges, in furno assas. adicies in mortarium piper, ligusticum, suffundes liquamen, vino et passo temperabis. in caccabo cum olei  
25 sillo ferveat. et porcellum assum iure asperges, ita ut sub
- (378) 8 cute ius recipiat. Porcellum Flaccianum: porcellum ornas in modum apri, sale asperges et in furnum mittes. dum coquitur, adicies in mortarium piper, ligusticum, careum, apii semen, laseris radicem, rutam viridem, fricabis, suffundes liquamen, vino et passo temperabis. In  
30

caccabo cum olei modico ferveat. amulo obligas. porcellum cocto ab ossibus tanges, apii semen teres ita ut fiat pulvis, asperges et inferes. Porcellum laureatum: porcellum exossas, quasi oenogaratum ornas, praeduras. laurum viridem in medio franges satis, in furno assas, et mittes in mortarium piper, ligusticum, careum, apii semen, laseris radicem, bacas lauri. fricabis, suffundes liquamen, et vino et passo temperabis. adicies in caccabo cum olei modico, ut ferveat. obligas. porcellum lauro eximes et iure ab ossibus tanges et inferes. Porcellum Frontinianum: exossas, praeduras, ornas. adicies in caccabum liquamen, vinum, obligas fasciculum porri, anethi, media coctura mittes defritum. coctum lavas et siccum mittes. piper asperges et inferes. Porcellum aenococtum: porcellum praeduras, ornas; adicies in caccabum oleum, liquamen, vinum, aquam, obligas fasciculum porri, coriandri, media coctura colorabis defrito. adicies in mortarium piper, ligusticum, careum, origanum, apii semen, laseris radicem, fricabis, suffundes liquamen, ius de suo sibi; vino et passo temperabis; exinanes in caccabum, facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas. porcellum compositum in patina perfundes, piper asperges et inferes. Porcellum Celsinianum: ornas, infundes pipere, ruta, cepa, satureia, sicuti suo, et ova infundes per auriculam, et ex pipere, liquamine, vino modico in acetabulum temperas, et sumes. Porcellum assum: teres piper, rutam, satureiam, cepam, ovorum coctorum media, liquamen, vinum, oleum, conditum. bulliat. conditura porcellum in bolitari perfundes et inferes. Porcellum hortolanum: porcellus hortolanus exossatur per gulam in modum utris. mittitur in eo pullus isiciatus particulatim concisus, turdi, ficedulae, isicia de pulpa sua, Lucanicae, dactyli exossati,

9 (379)

5

10 (380)

11

11 (381)

15

20

12 (382)

25

13 (383)

14 (384)

30

- fabriles bulbi, cocleae exemptae, malvae, betae, porri, apium, cauliculi elixi, coriandrum, piper integrum, nuclei, ova XV superinfunduntur, liquamen piperatum, ova mittuntur trita. et consuitur et praeduratur. in furno assatur.
- <sup>5</sup> deinde a dorso scinditur, et iure hoc perfunditur. piper teritur, ruta, liquamen, passum, mel, oleum modicum. cum
- (385) <sup>15</sup> bullierit, amulum mittitur. Ius frigidum in porcellum elixum ita facies: teres piper, careum, anethum, organum modice, nucleos pineos, suffundes acetum, liquamen, caryotam, mel, sinape factum, superstillabis
- (386) <sup>16</sup> oleum, piper asperges et inferes. Porcellum Traianum sic facies: exossas porcellum et aptabis sicuti aenococtum et ad fumum suspendes, et adpendeas, et quantum adpendeas, tantum salis in ollam mittes. et elixas ut
- <sup>15</sup> coquatur, et siccum in lance inferes <pro> salso recente.
- (387) <sup>17</sup> In porcello lactante: piperis unc. I, vini heminam, olei optimi acetabulum maius, liquaminis acetabulum, aceti acetabulum minus.
- (395) VIII. LEPOREM. 1. Leporem madidum: in aqua
- <sup>20</sup> praecoquitur modice, deinde componitur in patina, [ac] coquendus <ex> oleo in furno, et cum prope sit coctus ex alio oleo. pertangito de conditura infra scripta: teres piper, <ligusticum>, satureiam, cepam, rutam, apii semen, liquamen, laser, vinum et modice olei. aliquotiens versatur,
- (396) <sup>2</sup> in ipsa percoquitur conditura. Item aliam ad eum impensam: cum prope tolli debeat, teres piper, dactylum, laser, uvam passam, caroenum, liquamen, oleum. suffundes,
- (397) <sup>3</sup> et, cum bullierit, piper asperges et inferes. Leporem farsum: nucleos integros, amygdala, nuces sive glandes
- <sup>30</sup> concisas, piperis grana solida, pulpam de ipso lepore. et ovis fractis obligatur, de<inde tegitur> omento porcino,

in furno <assatur>. sic iterum impensam facies: rutam, piper satis, cepam, satureiam, dactylos, liquamen, caroenum vel conditum. diu combulliat donec spisset, et sic perfunditur. sed lepus in piperato liquamine et lasere maneat. Ius album in assum leporem: piper, ligusticum, cuminum, apii semen, ovi duri medium. trituram colligis et facies globum ex ea. in caccabulo coques liquamen, vinum, oleum, acetum modice, cepulam concisam, postea globulum condimentorum mittes et agitabis origano vel satureia. si opus fuerit, amulas. Aliter in leporem: ex sanguine et iecinere et pulmonibus leporinis minutal: adicies in caccabum liquamen et oleum <et> cocturam, porrum et coriandrum minutatim concides, iecinera et pulmones in caccabum mittes. cum cocta fuerint, teres piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentam, rutam, pulleium, suffundes acetum, adicies iecinera leporum et sanguinem, teres. <adicies> mel et <ius> de suo sibi, aceto temperabis, exinanes in caccabum, pulmones leporum minutatim concisos in eundem caccabum mittes, facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas, piper asperges et inferes. Aliter leporem ex suo iure: leporem curas, exossas, ornas, mittes in caccabo, adicies oleum, liquamen, cocturam, fasciculum porri, coriandrum, anethum. dum coquitur, adicies in mortarium piper, ligusticum, cuminum, coriandri semen, laseris radicem, cepam aridam, mentam, rutam, apii semen, fricabis, suffundes liquamen, adicies mel, ius de suo sibi, defrito, aceto temperabis. facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligabis. exornas, ius perfundes, <piper> asperges et inferes. Leporem Passenianum: leporem curas, exossas, extensum ornas, suspendes ad fumum. cum coloraverit, facies ut dimidia coctura coquatur. levas, asperges salem, † massam oenogaro tanges, adicies in mortarium piper, ligusticum, fricabis, suffundes liquamen, vino et liquamine temperabis. in caccabum. adi-

4 (398)

6

5 (399)

11

15

20

6 (400)

25

7 (401)

30

- cies oleum modicum, facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas. leporem assum a dorso tangis, piper asper-
- (402) 8 ges et inferes. Leporem isiciatum: eadem conditura condies pulpam, nucleos infusos admisce, omento teges
- (403) 9 vel charta, colliges lacinias et surcula. Leporem farsilem: leporem curas, ornas, quadratum imponis. adicies in mortarium piper, ligusticum, origanum, suffundes liquamen, adicies iecinera gallinarum cocta, cerebella cocta, pulpam concisam, ova cruda tria, liquamine temperabis.
- 10 omento teges et charta et surclas. lento igni subassas. adicies in mortarium piper, ligusticum, fricabis, suffundes liquamen, vino et liquamine temperabis, facies ut ferveat. cum ferbuerit, amulo obligas, et leporem subassatum per-
- (404) 10 fundes. piper asperges et inferes. Aliter leporem
- 15 elixum: ornas, adicies in lance oleum, liquamen, acetum, passum, cepam concides et rutam viridem, thymum sub-
- (405) 11 cultratum, et sic adpones. Leporis conditura: teritur piper, ruta, cepula, [et] iecur leporis, liquamen, ca-
- (406) 12 roenum, passum, olei modicum. amulum, cum bullit. Leporem <pipere> sicco sparsum: et hunc praecondies sicut haedum Tarpeianum. antequam coquatur, ornatus
- suitur. piper, rutam, satureiam, cepam, thymum modicum, liquamine collues, postea in furnum <mittes>, coques et
- impensa tali circumsparges: piperis semunciam, rutam,
- 25 cepam, satureiam, dactylos IV, uvam passam, iusculum coloratum super vatillum, vinum, oleum, liquamen, caroenum. frequenter tangitur ut condituram suam omnem tollat,
- (407) 13 postea ex pipere sicco in disco sumitur. Aliter leporem conditum: coques ex vino, liquamine, aqua, s-
- 30 napi modico, anetho, porro cum capillo suo. cum <in> se coxerit, condies: piper, satureiam, cepae rotundum, dactylos, Damascena duo, vinum, liquamen, caroenum, olei mo-

dice. stringatur amulo, modicum bulliat. conditura lepus in patina perfunditur.

IX. GLIRES. Glires: isicio porcino, item pulpis ex (408)  
omni membro glirium trito, cum pipere, nucleis, lasere, li-  
quamine farcies glires, et sutos in tegula positos mittes in 5  
furnum aut farsos in clibano coques.

## LIB. IX. THALASSA

I. in lucusta. II. in torpedine. III. in lolligine. IV. in sepiis. V. in polypo. VI. in ostreis. VII. omne genus conchyliorum. VIII. in echino. IX. in mitulis. X. in sarda cordulâ. XI. embractum Baianum.

I. [IVS] IN LVCVSTA. 1. Ius in lucusta et cap- (409)  
pari: indura cepam pallachanam concisam. † eius piper,  
ligusticum, careum, cuminum, caryotam, mel, acetum, vi- 10  
num, liquamen, oleum, defritum. hoc ius adicito sinapi in  
elixuris. Lucustas assas sic facies: aperiuntur lu- 2 (410)  
custae, ut adsolet, cum testa sua et infunditur eis pipe-  
ratum, coriandratum, et sic in craticula assantur. cum sic-  
caverint, adicies ius in craticula quotiens siccaverint quous- 15  
que assantur bene, <et> inferes. Lucustam elixam cum 3 (411)  
cuminato: piper, ligusticum, petroselinum, mentam sic-  
cam, cuminum plusculum, mel, acetum, liquamen. si voles,  
folium et malabathrum addes. Aliter lucustam: isi- 4 (412)  
cia de cauda eius sic facies: folium noci † uvam 20  
prius demes et elixas deinde pulpam, concides, cum liqua-  
mine, pipere et ovis isicia formabis. In lucusta elixa: 5 (413)  
piper, cuminum, rutam, mel, acetum, liquamen et oleum.  
Aliter in lucusta: piper, ligusticum, cuminum, mentam, 6 (414)  
rutam, nucleos, mel, acetum, liquamen et vinum. 25

- (415) II. IN TORPEDINE. 1. In torpedine: teritur piper, ruta, cepula arida. <addes> mel, liquamen, passum, vinum modice, olei boni guttas. cum bullire coeperit, amulo obligabis.
- (416) 2 gas. In torpedine elixa: piper, ligusticum, petroselinum, mentam, origanum, ovi medium, mel, liquamen, passum, vinum, oleum. si voles, addes sinape, acetum. si calidum volueris, uvam passam addes.
- (417) III. IN LOLLIGINE. 1. In lolligine in patina: teres piper, rutam, mel modicum, liquamen, caroenum, olei guttas. In lolligine farsili: piper, ligusticum, coriandrum, apii semen, ovi vitellum, mel, acetum, liquamen, vinum et oleum. obligabis.
- (418) IV. IN SEPIIS. 1. In sepia farsili: piper, ligusticum, apii semen, careum, mel, liquamen, vinum, condimenta coctiva. calefacies, et sic aperies sepiam et perfundes. Sic farcies eam sepiam coctam: cerebella elixa enervata teres cum pipere, cui commisces ova cruda quod satis erit, piper integrum, isicia minuta, et sic consues et in bullientem ollam mittes ita ut coire impensa possit. Sepias elixas ab aheno: in frigidam missas cum pipere, lasere, liquamine, nucleis. ova <addes>, et condies ut voles. Aliter sepias: piper, ligusticum, cuminum, coriandrum viride, mentam aridam, ovi vitellum, mel, liquamen, vinum, acetum et oleum modicum. et, ubi bullierit, amulo obligas.
- (422) V. IN POLYPO. In polypo: pipere, liquamine, lasere, inferes.
- (423) VI. IN OSTREIS. In ostreis: piper, ligusticum, ovi vitellum, acetum, liquamen, oleum et vinum. si volueris, et mel addes.
- (424) VII. IN OMNE GENVS CONCHYLIIORVM. In omne genus conchyliorum: piper, ligusticum, petroselinum, mentam siccam, cuminum plusculum, mel, liquamen. si voles, folium et malabathrum addes.



VIII. IN ECHINO. 1. In echino: accipies pultarium (425)  
 novum, oleum modicum, liquamen, vinum dulce, piper mi-  
 nutum. facies ut ferveat. cum ferbuerit, in singulos echinos  
 mittes, agitabis, ter bulliat. cum coxeris, piper asperges  
 et inferes. Aliter <in> echino: piper, costum modice, 2 (426)  
 mentam siccam, mulsum, liquamen, spicam Indicam et fo- 6  
 lium. Aliter <in> echino: lotum mittes in aqua calida, 3 (427)  
 coques, levas, in patella compones, addes folium, piper,  
 mel, liquamen, olei modice, ova, et sic obligas. in thermo-  
 spodio coques, piper asperges et inferes. In echino sal- 4 (428)  
 so: echinum salsum cum liquamine optimo, caroeno, pi- 11  
 pere, temperabis et adpones. Aliter: echinis salsis li- 5 (429)  
 quamen optimum admisceas, et quasi recentes apparebunt,  
 ita ut a balneo sumi possint.

IX. IN MITVLIS. In mitulis: liquamen, porrum con- 15 (430)  
 cisum, cuminum, passum, satureiam, vinum. mixtum facies  
 aquatius et ibi mitulos coques.

X. IN SARDA CORDVLA MVGILE. 1. In Sardis: (431)  
 Sardam farsilem sic facere oportet: Sarda exos-  
 satur, et teritur puleium, cuminum, piperis grana, menta, 20  
 nuces, mel. impletur et consuitur. involvitur in charta et  
 sic supra vaporem ignis in operculo componitur, conditur  
 ex oleo, caroeno, allece. Sarda ita fit: coquitur sarda et 2 (432)  
 exossatur. teritur piper <cum> ligustico, thymo, origano,  
 ruta, caryota, melle, et in vasculo ovis concisis ornatur 25  
 impensa: vinum modice, acetum, defritum et oleum viride.  
 Ius in Sarda: piper, origanum, mentam, cepam, aceti 3 (433)  
 modicum et oleum. Ius in Sarda: piper, ligusticum, men- 4 (434)  
 tam aridam, cepam coctam, mel, acetum, oleum. perfundes,

- (435) 5 asperges ovis duris concisis. Ius in cordula assa: piper, ligusticum, apii semen, mentam, rutam, caryotam, mel,
- (437) 6 acetum, vinum et oleum. convenit et in Sarda. Ius in mugile salso: piper, ligusticum, cuminum, cepam, mentam, rutam, calvam, caryotam, mel, acetum, sinape et
- (438) 7 oleum. Aliter ius in mugile salso: piper, origanum, erucam, mentam, rutam, calvam, caryotam, mel, oleum, acetum et sinape.
- (439) XI. IVS IN SILVRO, IN PELAMYDE ET IN THYNNO  
10 SALSIS: piper, ligusticum, cuminum, cepam, mentam, rutam, calvam, caryotam, mel, acetum, sinape, oleum.
- (440) XII. IVS IN MVLLO TARICHO: piper, rutam, cepam, dactylum, sinapi, trito commisces echino <et> oleo, et sic perfundes pisces frictum vel assatum.
- (441) 15 XIII. SALSVM SINE SALSO: 1. Iecur coques, teres, et mittes piper aut liquamen aut salem. addes oleum. iecur leporis aut haedi aut agni aut pulli; et, si volueris, in formella piscem formabis. oleum viride supra adicies. Aliter vice
- (442) 2 salsi: cuminum, piper, liquamen teres, et passum modice vel caroenum et nuces tritas plurimas misces et simul
- 20 conteres et salsari defundes. oleum modice superstillabis
- (443) 3 et inferes. Aliter salsum sine salso: cumini tantum quantum quinque digitis tollis, piperis ad dimidium eius et unam spicam alei purgatam teres, liquamen super-
- 25 fundes, oleum modice superstillabis. hoc aegrum stomachum valde reficit et digestionem facit.
- (444) XIV. EMBRACTVM BAIANVM. Embractum Baianum: ostreas minutas, sphondylos, urticas in caccabum mittes, nucleos tostos concisos, rutam, apium, piper, coriandrum, cuminum, passum, liquamen, caryotam, oleum.
- 30

## LIB. X. HALIEVS

I. in piscibus diversis. II. in murenam. III. in anguillam.

I. IN PISCIBVS. 1. Ius diabotanon in pisce frixo: (445)  
 piscem quemlibet curas, salsas, friges. teres piper, cumi-  
 num, coriandri semen, laseris radicem, origanum, rutam,  
 fricabis, suffundes acetum, adicies caryotam, mel, defri- 5  
 tum, oleum, liquamen, temperabis, refundes in caccabum,  
 facies ut ferveat. cum ferbuerit, piscem frictum perfundes,  
 piper asperges et inferes. Ius in pisce elixo: piper, li- 2 (446)  
 gusticum, cuminum, cepulam, origanum, nucleos, caryotam,  
 mel, acetum, liquamen, sinapi, oleum modice. ius calidum. 10  
 si velis, uvam passam. Aliter in pisce elixo: teres 3 (447)  
 piper, ligusticum, coriandrum viride, satureiam, cepam,  
 ovorum vitella cocta, passum, acetum, oleum et liquamen.  
 <Aliter> ius in pisce elixo: piscem curabis diligen- 4 (448)  
 ter, mittes in mortarium salem, coriandri semen, conteres 15  
 bene, volves eum, adicies in patinam, cooperies, gypsabis,  
 coques in furno. cum coctus fuerit, tolles, aceto acerrimo  
 asperges et inferes. Aliter ius in pisce elixo: cum 5 (449)  
 curaveris piscem, adicies in sartagine[m] <coriandri> semen,  
 aquam, anethum viride et ipsum piscem. cum coctus fuerit, 20  
 asperges aceto et inferes. Ius Alexandrinum in pisce 6 (450)  
 asso: piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, origa-  
 num, apii semen, pruna Damascena enucleata, mulsum,  
 acetum, liquamen, defritum, oleum, et coques. Aliter ius 7 (451)  
 Alexandrinum in pisce asso: piper, ligusticum, co- 25  
 riandrum viride, uvam passam enucleatam, vinum, passum,  
 liquamen, oleum, et coques. Aliter ius Alexandrinum 8 (452)  
 in pisce asso: piper, ligusticum, coriandrum viride, ce-  
 pam, Damascena enucleata, passum, liquamen, acetum,  
 oleum, et coques. Ius in gongro asso: piper, ligusticum, 9 (453)  
 cuminum frictum, origanum, cepam siccam, ovorum vitella 31

- cocta, vinum, mulsum, acetum, liquamen, defritum, et co-
- (454) 10 ques. Ius in cornutam: piper, ligusticum, origanum, cepam, uvam passam enucleatam, vinum, mel, acetum, li-
- (455) 11 quamen, oleum, et coques. Ius in mullos assos: piper, 5 ligusticum, rutam, mel, nucleos, acetum, vinum, liquamen,
- (456) 12 oleum modice. calefacies et perfundes. Aliter ius in mullos assos: rutam, mentam, coriandrum, feniculum, omnia viridia, piper, ligusticum, mel, liquamen et oleum
- (457) 13 modice. Ius in pelamyde assa: piper, ligusticum, ori- ganum, coriandrum viride, cepam, uvam passam enuclea- tam, passum, acetum, liquamen, defritum, oleum, et co- ques. hoc ius convenit et in elixa. si vis, et mel addes.
- (458) 14 Ius in percama: piper, ligusticum, cuminum frictum, ce- pam, pruna Damascena enucleata, vinum, mulsum, acetum,
- (459) 15 oleum, defritum, et coques. Ius in pisce rubellione: 16 piper, ligusticum, careum, serpyllum, apii semen, cepam siccam, vinum, passum, acetum, liquamen, oleum. amulo obligas.
- (460) II. <IN MVRENAM>. 1. Ius in murena assa: piper, 20 ligusticum, satureiam, crocomagma, cepam, pruna Damas- cena enucleata, vinum, mulsum, acetum, liquamen, defri-
- (461) 2 tum, oleum, et coques. Aliter ius in murena assa: piper, ligusticum, pruna Damascena, vinum, mulsum, ace-
- (462) 3 tum, liquamen, defritum, oleum, et coques. Aliter ius in 25 murena assa: piper, ligusticum, nepetam montanam, coriandri semen, cepam, nucleos pineos, mel, acetum, li-
- (463) 4 quamen, oleum, et coques. Aliter ius in murena elixa: piper, ligusticum, anethum, apii semen, rhus Sy- riacum, caryotam, mel, acetum, liquamen, oleum, sinape,
- (464) 5 defritum. Aliter ius in murena elixa: piper, ligusti- 31 cum, careum, apii semen, coriandrum, mentam aridam, nu- cleos pineos, rutam, mel, acetum, vinum, liquamen, oleum
- (465) 6 modice. calefacies et amulo obligas. <Aliter> ius in mu- rena elixa: piper, ligusticum, careum, cuminum, nucleos,

caryotam, sinape, mel, acetum, liquamen et oleum et defritum, (471)

III. 1. Ius in lacertos elixos: piper, ligusticum, (467)  
 cuminum, rutam viridem, cepam, mel, acetum, liquamen,  
 oleum modice. cum bullierit, amulo obligas. Ius in pisce 2 (466)  
 elixo: piper, ligusticum, petroselinum, origanum, cepam 6  
 aridam, mel, acetum, liquamen, vinum, oleum modice. cum  
 bullierit, amulo obligas. et in lance inferes. Ius in pisce 3 (468)  
 asso: piper, ligusticum, thymum, coriandrum viride, mel,  
 acetum, liquamen, vinum, oleum, defritum. calefacies et 10  
 agitabis rutae surculo et obligabis amulo. Ius in thynno: 4 (469)  
 piper, cuminum, thymum, coriandrum, cepam, uvam pas-  
 sum, acetum, mel, vinum, liquamen, oleum. calefacies;  
 amulo obligabis. Ius in thynno elixo: piper, ligusti- 5 (470)  
 cum, thymum, condimenta moretaria, cepam, caryotam, 15  
 mel, acetum, liquamen et oleum et sinape. Ius in den- 6 (471)  
 tice asso: piper, ligusticum, coriandrum, mentam, rutam  
 aridam, malum Cydonium coctum, mel, vinum, liquamen,  
 oleum. calefacies, amulo obligabis. In dentice elixo: 7 (472)  
 piper, anethum, cuminum, thymum, mentam, rutam viri- 20  
 dem, mel, acetum, liquamen, vinum, oleum modice. cale-  
 facies et amulo obligabis. Ius in pisce aurata: piper,  
 ligusticum, careum, origanum, rutae bacam, mentam, myr- 8 (473)  
 tae bacam, ovi vitellum, mel, acetum, oleum, vinum, liqua-  
 men. calefacies et sic uteris. Ius in pisce aurata assa: 25  
 piper, coriandrum, mentam aridam, apii semen, cepam, 9 (474)  
 uvam passam, mel, acetum, vinum, liquamen et oleum. Ius  
 in scorpione elixo: piper, careum, petroselinum, 10 (475)  
 caryotam, mel, acetum, liquamen, sinape, oleum, defritum.  
 In pisce oenogarum: teres piper, rutam, mel com- 30  
 misces, passum, liquamen, caroenum, et igni mollissimo 11 (476)  
 calefacies. <Aliter> in pisce oenogarum: ut supra  
 facies. cum bullierit, amulo obligabis. 12

- (477) IV. <IN ANGVILLAM.> 1. Ius in anguillam: piper, ligusticum, apii semen, anethum, rhus Syriacum, caryotam,  
 (478) 2 mel, acetum, liquamen, oleum, sinape et defritum. <Ali-  
 ter> ius in anguillam: piper, ligusticum, rhus Syria-  
 5 cum, mentam siccam, rutae bacas, ovorum vitella cocta, mulsum, acetum, liquamen, oleum. coques.



## APICI EXCERPTA A VINIDARIO VIRO INLVSTRI A p.196

Breuis pimentorum que in domo esse debeant ut condimentis nihil desit: crocu, piper, zingiber, lasar, foliu, baca murre, costu, cariofilu, spica indica, addena, cardamomu, spica nardi. 5

De seminibus hoc: papaber, semen rude, baca rute, baca lauri, semen aneti, semen api, semen feniculi, semen ligustici, semen eruce, semen coriandri, cuminu, anesu, petrosilenu, careu, sisama.

De siccis hoc: lasaris radices, menta, nepeta, saluia, cup-<sup>10</sup> pressu, organū, zyniperum, cępa gentima, bacas timmi, coriandrum, piretru, citri, fastinaca, cępa ascalonia, radices iunci, anet, puleiu, ciperum, aliu, ospera, samsucu, innula, silpiū, cardamomū.

De liquorib. hoc: mel, defritu, carinu, apiperiu, passu. 15

De nucleis hoc: nuces maiores, nuclos pineos, acmidula, aballana.

De pomis siccis hoc: damascena, datilos, uba passa, granata. Hęc omnia in loco sicco pone, ne odorem et uirtutem perdant. 20

## Brevis cyborū.

- |                                |                              |
|--------------------------------|------------------------------|
| I. caccabina minore            | XVI. murenas et anguillas    |
| II. caccabina fusile           | XVII. lucustas et isquillas  |
| III. ofellas garatas           | XVIII. pisces elixos         |
| IV. ofellas assas              | XIX. patinas oborum          |
| <V.> aliter ofellas            | XX. porcello coriandrato     |
| VI. ofellas graton [tus        | XXI. porcello in oc cuctu    |
| VII. pisces scorpiones rapula- | XXII. porcello eo iure       |
| VIII. pisces frixos cuiuscumq. | XXIII. porcello tymmo crapsu |
| generis                        | XXIV. porcellu exozome       |
| IX. item pisces frixos         | XXV. porcellu lasaratu       |
| X. pisces assos                | XXVI. porcellu iuscellu      |
| XI. pisces inotogonon          | XXVII. agnu simplice         |
| XII. sardas                    | XXVIII. hędu lasaratu        |
| XIII. item pisces inotogonon   | XXIX. turdos apontomenus     |
| XIV. mullos anetatos           | XXX. turtures                |
| XV. aliter mullos              | XXXI. ius in perdices        |

- (119) I. Caccabinam minorem: olera diversa elixa com-  
pone et pullinam inter se, si volueris, condis liquamine et  
oleo, et bulliat. teres piper modicum et folium et cum tri-  
tura conmisces ovum et tribulas. (2) Alias: tritura,  
5 unde perfundes caccabinam: teres ergo folium quan-  
tum conpetat cum caerefolii una et quarta parte de lauri  
baca et medium caulis elixi et folia coriandri et solves de  
iuscello eius et vaporabis in cinere calido et adorna. ante  
quam fundas in vasculo, perfundis conditum et sic ponis.
- (120) 10 II. Caccabinam fusilem: malvas, porros, betas sive  
cauliculos elixatos, turdos atque isicia de pullo, copadia  
porcina sive pullina et cetera quae in praesenti habere  
poteris, conpones variatim. teres piper, ligusticum cum vini  
veteris pondo duo, liquaminis pondo I, mellis pondo I, olei  
15 aliquantum. gustata, item permixta et temperata mittis in  
patinam et fac ut modice ferveat. et cum coquitur, adicies  
lactis sextarium unum, ova dissoluta cum lacte perfundes,  
patinam, mox constrinxerit, inferes.
- (270) III. Ofellas garatas: ponis ofellas in sartagine, adicis  
20 liquaminis libram unam, olei similiter, mellis aliquantum  
et sic frigis.
- (270) IV. Ofellas assas: exbromabis diligenter et in sarta-  
gine mittes. friges oenogaro. postea simul cum ipso oeno-  
garo inferes et piper aspargis.
- 270) 25 V. Aliter ofellas: [si] in liquamine frigantur et calidae  
melle unguantur et sic inferantur.
- (270) VI. Ofellas garatas: lasar, zingiber, cardamomum et  
unum acetabulum liquaminis misces cum his omnibus tri-  
tis et ibi ofellas coques.
- (153) 30 VII. Pisces scorpiones rapulatos: coquis in liqua-



mine et oleo et cum mediaverit coctura, tolles. rapas elixas madidas et minutissime concisas manibus depressabis, ut umorem non habeant, et cum pisce obligas, et bulliat cum oleo abunde. et, iam bullivit, teres cuminum, lauri bacam dimidiam, addes propter colorem crocum. amulabis de oryza propter spissitudinem. superfundes et tunc inferes. addes modicum acetum.

VIII. Pisces frixos cuiuscumque generis sic facies: teres piper, coriandri semen, lasaris radices, origanum, rutam, caryotam, suffundes acetum, oleum, liquamen, adicis defritum. haec omnia temperabis et in caccabulo mittis et ferveat. cum calefeceris, eodem pisces superfundes. asparso pipere inferes.

IX. Item pisces frixos sic facies: teres piper, ligusticum, bacam lauri, coriandrum, mel, liquamen, vinum, passo vel caroeno temperas. coques igni lento, amulo oryzae obligas et inferes.

X. Pisces assos: teres piper, ligusticum, satureiam, cepam siccam, suffundes acetum, adicies caryotam, anethum, ovorum vitella, mel, acetum, liquamen, oleum, defritum. haec omnia in uno mixta perfundes.

XI. Pisces oenoteganon: friges pisces, teres piper, ligusticum, rutam, condimenta viridia, cepam siccam. adicis oleum, <vinum>, liquamen et inferes.

XII. Sardas sic facies: teres piper, ligustici semen, origanum, cepam siccam, ovorum coctorum vitella, acetum, oleum. haec in unum temperas et perfundes.

XIII. Pisces oenoteganon: a crudo pisces quos volueris lavas, conponis in patinam, mittis oleum, liquamen, vinum, fasciculos porri et coriandri, coquitur. teres piper, origanum, ligusticum et fasciculos quos elixasti, teres et suffundes inpensam de patina. facis ut obliget. cum bene tenuerit, pipere asparso inferes.

- (160) XIV. Mullos anethatos sic facies: rades pisces, lavabis, in patinam conpones, adicies oleum, liquamen, vinum, fasciculos porri et coriandri, mittes ut coquatur. adicies piper in mortario, fricabis, adicies oleum et partem  
5 aceti, vino passo temperabis. traicies in caccabo, pones ut ferveat. amulo obligabis et patinam piscium perfundis. in-  
super piper aspargis.
- (161) XV. Aliter mullos: radis, lavas, conponis in patinam. adicis oleum, liquamen, vinum, in coctura fasciculum porri  
10 et coriandri, inponis ut coquatur. teres piper, ligusticum, origanum, adicies de iure suo [hoc de patella], vino passo temperas, mittis in caccabo, ponis ut ferveat, amulo obligabis et patellam postea perfundes, piper asparges et in-  
feres.
- (162) 15 XVI. Murenas aut anguillas vel mullos sic facies: purgabis, conpones in patinam diligenter. adicies in mortario piper, ligusticum, origanum, mentam, cepam aridam, infundes vini acetabulum, liquaminis dimidium, mellis tertiam partem, modice defritum ad cocleare. de-  
20 bent autem hoc iure cooperiri, ut super cocturam supersit aliquid iuris.
- (163) XVII. Locustam <et scillam>: teres piper, ligusticum, api semen, infundes acetum, liquamen, ovorum vitella et mixta in unum perfundes et inferes.
- (164) 25 XVIII. In piscibus elixis: teres piper, ligusticum, api semen, origanum, suffundes acetum, adicies nucleos pineos, caryotae quod satis sit, mel, acetum, liquamen, sinape. temperabis et uteris.
- (165) XIX. Patinam solearum ex ovis: radis, purgas, con-  
30 ponis in patinam, adicies liquamen, oleum, vinum, fasciculum porri et coriandri semen, mittis ut coquatur. teres

piper modicum, origanum, suffundis ius <de> suo sibi, adicies iuri decem cruda ova, dissolves et in unum corpus facies. traicies in patinam super soleas. ad ignem lentum pones ut decoquat, et cum duxerit, piper adspargis.

XX. Porcellum coriandratum: assas porcellum diligenter, facies moretarium sic, in quod teres piper, anethum, origanum, coriandrum viride, admisce mel, vinum, liquamen, oleum, acetum, defritum. haec omnia calefacta perfundes et asparges uvam passam, nucleos pineos et cepam concisam et sic inferes. 5 (388)

XXI. Porcellum aenococtum: porcellum accipies, ornabis, coque in oleo et liquamine. cum coquitur, adicies in mortario piper, rutam, bacam lauri, liquamen, passum sive caroenum, vinum vetus, simul omnia teres, temperas et traicies in patinam aheneam. mittis eum. (XXII) porcellum eo iure percoque, cum autem levas, amulo obligabis et sic in vas transferes et inferes. 10 (389)

XXIII. Porcellum thymo sparsum: porcellum lactentem pridie occisum elixas sale et anetho et in aqua frigida adsidue intingis, ut candorem habeat. deinde condimenta viridia, thymum, puleium modicum, ova dura, cepam concisam minutatim, ea omnia superspargis et condis liquaminis hemina una, olei pondo uno, passi pondo uno, et sic ministras. 20 (391)

XXIV. Porcellum oxyzomum: porcellum accuratum ornabis et mittes in iuscellum sic conditum: adicies in mortario piperis grana L, mellis quantum conpetat, cepas siccas III, coriandri viridis sive sicci modicum, liquaminis heminam, olei sextarium I, aquae heminam I, simul temperas in caccabulo. mittis in eo porcellum. dum bullire coeperit, saepius agitabis, ut spissum fiat. si aliquid minus 30 (392)

iuris facere coeperit, tunc adicies heminam unam aquae. sic percoque et sic porcellum inferes.

- (393) XXV. Porcellum lasaratum: teres in mortario piper, ligusticum, careum, misces cuminum paululum, lasar vivum, 5 lasaris radicem, suffundis acetum, addis nucleos pineos, caryotam, mel, acetum, liquamen, sinape factum. oleo omnia temperas et perfundis.
- (394) XXVI. Porcellum iuscellatum: mittis in mortario piper, ligusticum aut anethum, coriandrum, rutam, bacam 10 lauri, fricabis, suffundes liquamen, porrum, passi sive mellis modicum, vinum modicum, olei aliquantum. cum coxeris, amulo obligabis.
- (370) XXVII. Agnum simplicem: de agno decoriato facies copadiola, lavabis diligenter, mittes in caccabo. adicies 15 oleum, liquamen, vinum, porrum, coriandrum cultro concisum. cum bullire coeperit, saepius agitabis et inferes.
- (371) XXVIII. Haedum lasaratum: haedi intestina bene purgata imple piper, liquamine, lasare, oleo et intra haedum mittes et bene consues et cum haedo simul 20 coquuntur. et cum decoxerit, adicies in mortario rutam, bacam lauri et levatum haedum atque exsucatum ipso iure perfundis et sic ponis.
- (255) XXIX. Turdos hapantamynos: teres piper, lasar, bacam lauri, admisce cumino garum et sic turdum per guttur 25 imple et filo ligabis. et facies ei impensam, in qua decoquatur, quae habeat oleum, sales, aquam, anethum et capita porrorum.
- (256) XXX. Turtures: aperies, ornabis diligenter, teres piper, lasar, liquamen modicum, infundis ipsas turtures ut con- 30 bibant sibi, et sic assas.
- (257) XXXI. Ius in perdices: teres in mortario piper, apium, mentam et rutam, suffundis acetum, addis caryotam. mel, acetum, liquamen, oleum. simul coques et inferes.
- Expli(cit) brevis ciborum.

APPENDICVLA  
OPSARTYTICON GRAECORVM FRAGMENTA

1. Athenaeus XII 516<sup>c</sup> πρῶτοι δὲ Λυδοὶ καὶ τὴν καρόκην ἐξεύρον, περὶ ἧς τῆς σκευασίας οἱ τὰ Ὀψαρτυτικὰ συνθέντες εἰρήκασιν, Γλαῦκός τε ὁ Λοκρὸς (PW VII 1421 n. 41) καὶ Μίθαικος καὶ Διονύσιος (PW V 977 n. 133) Ἡρακλείδαί (PW VIII 496 n. 58. 59) τε δύο γένος Συρακόσιοι καὶ Ἄγισ (Oder PW I 822 n. 10) καὶ Ἐπαίνετος (PW V 2672 n. 9) [καὶ Διονύσιος], ἔτι τε Ἠγήσιππος (PW VII 2611 n. 5) καὶ Ἐρασίστρατος (PW VI 333—350 n. 2) καὶ Εὐθύδημος (PW VI 1505 n. 15) καὶ Κρίτων, πρὸς τούτοις δὲ Στέφανος, Ἀρχύτας (PW II 602 n. 5. 6) [Ἀκέστιος], Ἀκασίας (PW I 1163 n. 1), Διοκλῆς (PW V 802 n. 53), Φιλιστίων· τοσούτους γὰρ οἶδα γράψαντας Ὀψαρτυτικά.

2. Ath. XIV 662<sup>c</sup> αἰοιδίμων δ' ὀψαρτυτῶν ὀνόματα καταλέγει Βάτων ἐν Εὐεργέταις (Com. III p. 327 Kock) οὕτως  
 εὖ γ', ὦ Σιβύνη, τὰς νύκτας οὐ καθεύδομεν  
 οὐδ' ἀναγεγράμμεθ', ἀλλὰ καίεται λόγος  
 καὶ βιβλίον <ἐν> ταῖς χερσί, καὶ φροντίζομεν  
 τί Σόφων καταλέλοιπ' ἢ τί Σημωνακτίδης  
 ὁ Χῖος ἢ Τυνδάριχος [-κος trad.] ὁ Σικωνίος  
 ἢ Ζωπυρίνος.

cf. coquorum catalogum apud Euphronem com. frg. 1, 5—9 (Kock III p. 317): Agis Rhodius, Nereus Chius, Chariades Atheniensis, Lamprias, Aphonetus, Euthynus 11, 1: Soterides; Sosipatrem com. fr. 1, 11. 19 (Kock III p. 314) al. Geoponica 20, 6.

3. Anaxippos com. fr. 1, 1 (III p. 296 Kock):

Σόφων Ἀκαρνᾶν καὶ Ρόδιος Δαμόξενος  
 ἐγένονθ' ἐαυτῶν συμμαθηταὶ τῆς τέχνης·  
 ἐδίδασκε δ' αὐτοὺς Σικελιώτης Λάβδακος.

4. Pollux onom. VI 70 p. 245 Bekker πολλὰ δ' ἀνεῖη τῶν περὶ τὴν ἠδυντικὴν σκευασίαν ἐξευρεῖν ἐκ τῶν ὀψοποικῶν συγγραμμάτων Παντολέοντος καὶ Μιθαίκου καὶ Ζωπυρίνου καὶ Σόφωνος καὶ Ἠγησίππου καὶ Παξάμου (cf. Athen. IX 376<sup>d</sup>) καὶ Ἐπαινέτου. συναριθμοῖτο δ' ἀν τούτοις Ἡρακλείδης τε ὁ

Συρακούσιος καὶ Τυνδάριχος ὁ Σικυώνιος καὶ Σιμωνακτίδης ὁ Χῖος καὶ Γλαῦκος ὁ Λοκρός, ὀψοποιητικῆς πραγματείας σοφισταί.

5. Suidas Πάξαμος... Ὀψαρτυτικὰ κατὰ στοιχεῖον.

6. Ath. VII p. 325f.: Μίθαικος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ 'ταινίαν' φησὶν ἐκκοιλίξας, τὰν κεφαλὰν ἀποταμῶν, ἀποπλύννας καὶ ταμῶν τεμάχεια κατὰ χειρὸν τυρὸν καὶ ἔλαιον.' — 7. Ath. II 58<sup>b</sup>: Ἐπαίνετος δὲ καὶ Ἡρακλείδης ὁ Συρακούσιος ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῶν ὄων φασὶ (φησὶ trad.) πρωτεύειν τὰ τῶν ταῶν μεθ' ἃ εἶναι τὰ χηναλωπέκεια· τρίτα καταλέγοντες (-γει E, non C) τὰ ὀρνίθια. — 8. Ath. III 88<sup>c</sup> τὸ δ' ἐντὸς τῆς πίνης Ἐπαίνετος ἐν <Ὀψ>αρτυτικῷ καλεῖσθαι φησὶ μήκωνα. — 9. Ath. VII 294<sup>d</sup> Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ ἐπινωτιδέα καλεῖ (scil. γαλεόν), χείρονα δ' εἶναι τὸν κεντρίνην καὶ δυσώδη· γνωρίζεσθαι δ' ἐκ τοῦ πρὸς τῇ πρώτῃ λοφιᾷ ἔχειν κέντρον τῶν ὁμοειδῶν οὐκ ἔχόντων· οὔτε δὲ στέαρ οὔτε πιμελὴν ἔχειν τοὺς ἰχθῦς τούτους διὰ τὸ χονδρῶδεις εἶναι.

10. Ath. VII 297<sup>c</sup> μνημονεύει δ' αὐτοῦ (scil. τοῦ γναφέως piscis) καὶ Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. — 11. Ath. VII 304<sup>d</sup> Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικοῖς κορύφαιναν αὐτόν (scil. τὸν Ἴππουρον) φησὶν ὀνομάζεσθαι. — 12. Ath. VII 305<sup>e</sup> τοῦ δὲ κάπρου piscis μνημονεύει καὶ Δωρίων καὶ Ἐπαίνετος. — 13. Ath. VII 312<sup>b</sup> ἐστὶ δὲ λευκόσαρκος (scil. ὁ λειόβατος piscis), ὡς Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. — 14. Ath. VII 313<sup>b</sup> Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ φησὶ· 'σμαρίδα, ἣν ἔνιοι καλοῦσι κυνὸς εὐναί'. — 15. Ath. IX 371<sup>e</sup> Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ τὰ κεφαλωτὰ herbas καλεῖσθαι φησὶ γηθυλλίδας. — 16. Ath. IX 387<sup>d</sup> Ἀρτεμίδωρος δὲ ὁ Ἀριστοφάνειος ἐν ταῖς ἐπιγραφομέναις Ὀψαρτυτικαῖς γλώσσαις καὶ Πάμφιλος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τοῖς περὶ ὀνομάτων καὶ γλωσσῶν Ἐπαίνετον παρατίθεται λέγοντα ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ ὅτι ὁ φασιανὸς ὄρνις τατύρας καλεῖται.

— 17. Ath. IX 395<sup>e</sup> οἱ καλούμενοι παραστάται, ὧν μνημονεύει Ἐπαίνετος ἐν Ὀψαρτυτικῷ. — 18. Ath. XIV p. 662<sup>d</sup> Ἐπαίνετος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ λέγει ταῦτα· 'μῦμα δὲ παντὸς ἱερείου, καὶ ὀρνίθος δὲ χρῆ ποιεῖν τὰ ἀπαλὰ τῶν κρεῶν μικρὰ συντεμόντα καὶ τὰ σπλάγχνα καὶ τὸ ἔντερον καὶ τὸ αἷμα διαθρύψαντα καὶ ἀρτύσαντα ὄξει, τυρῶ ὀπτῶ, σιλφίῳ, κυμίνῳ, θύμῳ, χλωρῶ καὶ ξηρῶ, θύμβρα, κοριάννῳ, χλωρῶ τε καὶ ξηρῶ καὶ γητίῳ καὶ κρομμύῳ, καθαρῶ πεφωσμένῳ ἢ μήκωνι καὶ σταφίδι ἢ μέλιτι καὶ ῥόας ὄξειας κόκκοις. εἶναι δὲ σοι τὸ αὐτὸ [μῦμα] καὶ ὄψον.' — 19. Ath. VII 324<sup>a</sup> ἐστὶ δὲ τὸ ὑπόσφαγμα ὡς Ἐρασίστρατος

φησιν ἐν Ὀψαρτυτικῷ, ὑπότριμμα. γράφει δὲ οὕτως. 'ὑπόσφαγμα δ' εἶναι κρέασιν ὀπτοῖς ἐκ τοῦ αἵματος τεταραγμένου μέλιτι, τυρῷ, ἀλί, κυμίνῳ, σιλφίῳ, ὄξει ἐφθοῖς'. καὶ Γλαῦκος δ' ὁ Λοκρὸς ἐν Ὀψαρτυτικῷ οὕτως γράφει. 'ὑπόσφαγμα δ' αἶμα ἐφθὸν καὶ σίλφιον καὶ ἔψημα ἢ μέλι καὶ ὄξος καὶ γάλα καὶ τυρὸς καὶ φύλλα εὐώδη τετμημένα.' — 20. Ath. IX 369<sup>b</sup> τὴν δὲ ῥάφην Γλαῦκος ἐν τῷ Ὀψαρτυτικῷ διὰ τοῦ Π ψιλῶς καλεῖ ῥάφην. — 21. Ath. XIV 661<sup>o</sup> καὶ οἱ τὰ Ὀψαρτυτικά δὲ συγγράψαντες Ἡρακλείδης τε καὶ Γλαῦκος ὁ Λοκρὸς οὐχ ἀρμόττειν φασὶ <δούλοισι> τὴν μαγειρικὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς τυχοῦσι τῶν ἐλευθέρων.' — 22. Ath. III 105<sup>o</sup> κολύβδαιναν piscem δ' εἴρηκεν Ἐπίχαρμος... ὡς δ' ὁ Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ, τὴν καρίδα. — 23. Ath. III 114<sup>a</sup> πόθεν ὑμῖν <ἂν εἴη> εἰδέναι ὅτι καὶ 'κύβοι', οὐχ οὖς ἀεὶ μεταχειρίζεσθε (-ζεσθαι trad.), ἄρτοι εἰσὶ τετράγωνοι, ἠδυσμένοι ἀννήθῳ καὶ τυρῷ καὶ ἐλαίῳ, ὡς φησιν Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ; — 24. Ath. VII 328<sup>a</sup> διαφέρει δὲ τῆς χαλκίδος ὁ χαλκεύς piscis, οὗ μνημονεύει Ἡρακλείδης ἐν Ὀψαρτυτικῷ. — 25. Ath. XII 516<sup>d</sup> γίνεσθαι δ' αὐτόν (scil. τὸν κἀνδανλον placentam Lydiam) φησιν ὁ Ταραντῖνος Ἡγήσιππος ἐξ ἐφθοῦ κρέως καὶ κνηστοῦ ἄρτου καὶ Φρυγίου τυροῦ ἀνήθου τε καὶ ζωμοῦ πίονος. — 26. Ath. VII 308<sup>o</sup> Εὐθύδημος δ' ἐν τῷ περὶ ταρίχων τὸν κορακῖνόν piscem φησιν ὑπὸ πολλῶν σαπέρδην προσαγορεύεσθαι. ὁμοίως δ' εἴρηκε καὶ Ἡρακλέων ὁ Ἐφέσιος (PW VIII 514 n. 6), ἔτι δὲ Φιλότημος (nisi legendum Φυλ-) ἐν Ὀψαρτυτικῷ. ὅτι δὲ καὶ πλατιστα[τι]κὸς καλεῖται ὁ σαπέρδης, καθάπερ καὶ ὁ κορακῖνος, Παρμένων φησὶν ὁ Ῥόδιος ἐν πρώτῳ μαγειρικῆς διδασκαλίας. — 27. Ath. VII 326<sup>f</sup> καὶ Διονύσιος δ' ἐν Ὀψαρτυτικῷ τῆς ὑαίνης μνημονεύει.

28. Ath. XIV 643<sup>o</sup> οἶδα δὲ καὶ Καλλίμαχον ἐν τῷ τῶν παντοδαπῶν συγγραμμάτων πίνακι ἀναγράψαντα πλακουντοποικικὰ συγγράμματα Αἰγιμίου (PW I 964 n. 3) καὶ Ἡγησίππου καὶ Μητροβίου, ἔτι δὲ Φαίτου (Φαίστου Meineke) — nominantur: Ἀρποκρατίων ὁ Μενθήσιος (PW VII 2416 n. 8) ἐν τῷ περὶ πλακούντων Ath. XIV 648<sup>b</sup> cum praecepto. — Ἰατροκλῆς (PW IX 801 n. 3) ἐν Ἀρτοποιικῷ Ath. VII 326<sup>o</sup>. XIV 646<sup>a</sup> ἐν τῷ περὶ πλακούντων. 646<sup>b</sup> fragmentum. 646<sup>f</sup>. 647<sup>b</sup> fragmentum. — Φιλιστίων ὁ Λοκρὸς Ath. III 115<sup>d</sup> τῶν χονδριτῶν (ἄρτων) τοὺς σεμιδαλίτας πρὸς ἰσχύν φησὶ μᾶλλον πεφυκέναι μεθ' οὖς τοὺς χονδρίτας τίθησιν, εἶτα τοὺς ἀλευρίτας. — Χρύσιππος ὁ Τυανεύς (PW III 2511 n. 21) Ath. III 113<sup>a-d</sup>

ἀρτοποιικόν fragmentum longum. ἐν τῷ ἀρτοκοπικῷ Ath. XIV. 647<sup>c</sup>—648<sup>a</sup> fragmentum longum cum praeceptis variis.

29. Εὐθ' ὕδημος ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ περὶ λαχάνων Ath. II 58<sup>c</sup>. III 74<sup>b</sup>. IX 369<sup>e</sup> Εὐδημος trad. fragmentum. 371<sup>a</sup> Εὐδημος trad. — ἐν τῷ περὶ ταρίχων Ath. III 116<sup>a</sup> fragmentum cum versibus (Hesiodi?). 118<sup>b</sup>. VII 307<sup>b</sup>. 308<sup>e</sup>. 315<sup>f</sup>. 328<sup>d</sup>. — Schol. in Nicandri Ther. 585 p. 46 Schneider (βουπλεύρου) μνημονεύει . . . καὶ Ἐπαίνετος ἐν τῷ περὶ λαχάνων.

30. Geoponica ed. Beckh 18, 21 p. 499 Μέλκης σκευασία σύντομος· Παξάμου (potius ex georgicis quam ex opsartyticis, modo verum sit nomen). ἡ καλουμένη μέλκη αὐτοσχέδιος καὶ καλλίων ἔσται εἰ κεραμέοις ἀγγείοις καινοῖς ὄξος ἐμβάλης δριμνὴ καὶ ἐπιθῆς αὐτὰ θερμοσποδιᾷ ἢ πυρὶ μαλθακῷ, τουτέστιν ἐπ' ἀνθρακιάν· καὶ ἐὰν ὀλίγον ἀναξέσῃ τὸ ὄξος, ἵνα μὴ ἀπὸ τῶν σκευαρίων ἀναποθῆ, ἐκλύσας ἀπὸ τῆς ἀνθρακιᾶς, εἰς τὰ αὐτὰ σκευάρια βάλει γάλα καὶ θῆς αὐτὰ εἰς κιβωτάριον ἢ ἀρμάριον ἢ ἐνθα ἀκίνητον μένει· καὶ τῇ ὕστεραία ἔξεις πολλῷ καλλίους μέλκας τῶν πολλῇ τέχνῃ κατασκευαζομένων. τὰ μὲντοι σκευάρια μετὰ πρώτην ἢ δευτέραν χρῆσιν ἄλλασσε. cf. Columella 12, 8 Apic. 7, 1 (308).

31. Ath. XIV 663<sup>d</sup> ὁ Ἀρτεμίδωρος ἐν ταῖς Ὀψαρτυτικαῖς γλώσσαις τὴν ματτύην ἀποφαίνει κοινὸν εἶναι πάντων ὄνομα τῶν πολυτελῶν ἐδεσμάτων (ἡδυσ- trad.), γράφων οὕτως· ἔστι τις (εἴτις τῆς trad.) ὄρνιθος ματτύης. ἐσφάχθω μὲν διὰ τοῦ στόματος εἰς τὴν κεφαλὴν. ἔστω δὲ ἔωλος καθάπερ ὁ πέρδιξ. ἐὰν δὲ θέλῃς, ὡς ἔχει αὐτοῖς πτεροῖς εἶναι τετιλμένην· εἴτα τὸν τρόπον ἐκθεῖς τῆς ἀρτύσεως καὶ τῆς ἐψήσεως ἐπιφέρει εὐθύς· καὶ νομάδα παχεῖαν ἔψε καὶ νεοσσοὺς τῶν ἤδη κοκκυζόντων, ἐὰν θέλῃς παρὰ πότον χρῆσθαι. εἴτ' ἐξελὼν τὰ λάχανα εἰς τρυβλίον καὶ τῆς ὄρνιθος τῶν κρεῶν ἐπιθεῖς παρατίθει· τοῦ θέρους ἀντὶ τοῦ ὄξους τῆς ὄμφακος ἐμβάλων εἰς τὸν ζωμὸν ὡς ἔχει τοὺς βότρους· ἐπειδὴν δὲ ἐφθῆ γένηται, ἔξελε μετὰ τοῦ βοτρυδίου πρὸ τοῦ τὸ γίγαρτον ἐξαφεῖναι, εἴθ' οὕτως τὸ λάχανον κατὰ θρυπτε. οὗτος <ὀ>ματτύης ἐν τοῖς ἠδίστοις.

32. Pollux Onom. VI 57 p. 242 Bekker τὸ δὲ θροῖον ὠδε ἐσκεύαζον· στέαρ ὕειον ἐφθὸν μετὰ γάλακτος μίγνυ χόνδρω παχεῖ, συμφυράσας δ' αὐτὰ τρυῶ γλωρῶ καὶ λεκίθοις ὠῶν καὶ ἐγκεφάλοις, περιβαλὼν σνκῆς φύλλῳ εὐώδει, ζωμῷ ὄρνιθειῷ ἢ ἐριφείῳ ἔνεψε, ἔπειτα ἐξελὼν καὶ τὸ φύλλον ἀφελὼν ἔμβαλε εἰς ἀγγεῖον γέμον μέλιτος ζέοντος. καὶ τὸ μὲν ὄνομα τῷ ἐδέσματι



προσέθηκε τῷ φύλλον, ἢ δὲ μεῖζις πάντα ἐξ ἴσου δέχεται, τῶν δὲ λεκίδων πλέον, ὅτι πηγνύουσι καὶ συνιστᾶσιν. — 33. Schol. Aristoph. eq. 954 p. 66 Dindorf: θροῖον: χόνδρος ἢ ὄρυζα ἔψεται ἢ σεμίδαλις ἀρκούντως. εἶτα ἐπιχεῖται τὸ ὕδωρ καὶ φυρᾶται τὸ ἠψημένον μετὰ ἀπαλοῦ τυροῦ καὶ ὠῶν ὀλίγων. εἶτα περιλαμβάνεται φύλλοις συγκίνοις ὄλον καὶ περιελεῖται καννάβῳ ἢ παπύρῳ ἢ λίνῳ καὶ καθίεται εἰς ζωμὸν κρεῶν ἠψημένων ἄχρητοῦ λαβεῖν ἱκανὴν ἔψησιν. εἶτα ἐξαιρεται καὶ τῶν φύλλων περιαιρεθέντων εἰς λοπάδα νέαν ζέοντος μέλιτος ἐμβάλλεται καὶ ἔψεται. στρεφόμενον δὲ, ὅταν ἱκανῶς ἔχη καὶ ξανθὸν γένηται, ἐξαιρεθὲν παρατίθεται μέλιτος περιχυθέντος ἢ ἀπὸ τοῦ ἐφθοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ ἄλλου. θροῖον δὲ καλεῖται ἀπὸ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, ἅτινα οὕτω καλεῖται. duo similia praecepta, alterum Didymi, leguntur in scholiis ibidem I p. 608 Dindorf.

34. Papyrus Heidelberg (inv. 1701 a. b. c) ed. Fr. Bilabel Sitz.-Ber. Heid. Akad. philos.-hist. Kl. 1919 Abh. 23

## A. pagina anterior

Col. 5 <.....>ω· ἔνιοι δὲ τη<.....>  
 <τ>ρεῖβουσιν ἄλλα .....>  
 .χλην καὶ ὠμη η<..... ὠσ->  
 ἀύ>τως ζεννύου<σι καὶ τὰ ἄλλα>  
 πο>ιοῦσιν ὡς πρό<κειται. 5  
 — Ζωμὸς ἰχθύος· εἰ<ς θυῖας ἐμβαλε>  
 χόνδρον, κόρι, προ<άσον.....>  
 κρόμια, ἄνηθον <..... ὠ->  
 κιμον, ἄνησον λε<πτὸν .....>  
 ἔψε ἐπ' ἀνθρώκων κα<ὶ καταβρέ-> 10  
 χων ὕδατι, οἴνω, γάρῳ, <ὄξει συμμε->  
 μειγμένοις· ὅταν ἐψ<εθῆ καὶ μέλ->  
 λης αἰρεῖν, ἐπίπασσε πίπερ <λεῖ->  
 ον· μετ' ὄξους δρειμέως κα<θιστ->

15 ἄσιν ὀλίγον συμπεσεῖν, εἶ<τα με-  
 τ<αί>ρουσιν ἀπὸ τοῦ πυρός· οἱ δ<ὲ ὄξ-  
 ους ἐπιχέαντες πάντα ἔψ<ουσι  
 προσυποστρώσαντες τὰ χ<λω-  
 ρὰ καὶ τὰ ἄλλα ποι<ο>ῦσιν ὡς π<ρό-  
 20 κείται.

7 Κρέα ταρειχηρὰ ἢ περνῶν τε<μά-  
 χη· κρέα ὁμοίως ὠμά· τὰ μ<ὲν τα-  
 ρειχηρὰ προξεννύουσιν ἱ<να ἐ-  
 ξαλμίσῃ μόνον· εἶτα πάντ<α εἰς  
 25 λοπάδα· οἴνου μέρη δ, γλυκέ<ως  
 μέρη β, ὄξους μέρος α, κόρι ξη<ρόν,  
 θύμον, ἄννησον, μάρραθον· φρυ-  
 ξον, πάντα ἐξ ἀρχῆς ὁμο<ῦ ἐ>πιβα-  
 λῶν. ἔψει· μεσάζουσιν ἐπι<βα>λῶν  
 30 μέλι καὶ κύμεινον λει<ο>ν, ἄλ<λοι  
 καὶ πίπερ, καὶ βαλό<ν>τες εἰ<ς ἀγγ>εῖ-  
 ον θερμὸν τὸν ζωμὸν ἐ<πιβ>άλ-  
 λουσιν ψωμοὺς ψοι<ῶν καὶ> ἄρ-  
 των θερμῶν.

35 7 Λαγανοφακῆ· λάγαν<ον ὀπτὸ>ν κα-  
 λῶς [μ]έν ζωμῶ κρεῶν <ὄρ>νεῖ-  
 θων κατάθρυβε, ἔψει· ἢ ἐ<ν οἴ>νῳ,  
 ὕδατι, ἄννησῳ, κυμείν<ω λεί>οις  
 ἄνηθον ξηρὸν, κύμε<ινον>, χω-  
 40 ρὶς δὲ ἔψει φακῆν· κρόμμ<να τρ>ῖπον

Col. η <..... κύ>μ<ει>νον, ὄξος, ἔλαι-  
 <ον.....>α χλωρὰ, ὕδωρ· εἶτα  
 <..... ἐ>φθὰ καλῶς ἀμφό-  
 <τερα..... κ>αὶ ἔλαιον χρ<η>στὸν  
 5 <.....> ἐπ' ἀνθράκων ἕα  
 <ζέσαι πάντα> ἕως συμπίῃ.

<7 .....φ>ακοὺς μετὰ χλωρῶν  
 <.....> ὅταν ἐψεθῆ, βάλε  
 <..... ἄν>νησον, κρόμμυ-  
 10 <α.....>ια, ἄλας ἢ γάρον ἐκ

<.....>v· ὅταν ἐψε<θῆ>, τὰ  
 <..... κ>ατάθροβ<ε.....>v  
 καὶ αὐ<τ.....>v

versus 15—25 toti perierunt ?

- <.....έ>λαίω καὶ ὄ- 26  
 <ξει.....βλασ>τὰ ἀμπέλων ἕα  
 εἰς φ<ῶ>ς γενέσθαι, πλύννας, ξύσας  
 σίναπι, μέλι, εἴτ' ἔμβαμμα.  
 7 Ἡ παρ καλὸν· τεμῶν ἀναποίει με- 30  
 τ' ἐλαίου ἀλλ, κόρι, θύμω, ὀπῶ, ὄξει·  
 εἰς ὀβελίσκον· ὅπτα θερμὸν καὶ  
 χρῶ.  
 7 Ψόας καὶ τὰ σαρκώδη· λογιστὶ ἀνα- 35  
 ποιήσας <έ>v ἀλλ, κόρι, ὀπῶ ὅπτα  
 ἕως μόνον συμπίη· ἔστω δέ σοι  
 ἐν κύθρα ζωμὸς θερμὸς· ὄξος, ἔ-  
 λαιον ἀνὰ μέρος ᾱ, οἶνον γλυκέ-  
 ως ἀνὰ μέρος β, ἀλὸς βραχύ· ἂν ζέ-  
 ση, βάλε ὀρειγάνου κορύμβους, κα- 40

Col. θ τασπάσας τ<.....>  
 ἔμβαλῶν <.....>  
 αὐτῶν.

- 7 Ἡ παρ καλὸν· τ<εμῶν..... μολί->  
 κρατον ζεν<v..... ἄ-> 5  
 ποστραγγιζ<..... μέ->  
 λιτι καλῶ κα<.....>  
 νω ἔμβαμμα <.....>  
 γάρον, οἶνο<v.....>  
 ἕα· ἄλλοι λεπ<τ.....> 10  
 <κ>vῆκον.

7 Ἀθήρα...v

in reliquis versibus non servata sunt nisi brevia principia,  
 in his duo initia praeceptorum v. 30 *Eis ψ<όας?* et v. 38  
*Eis π<έρναν?* scilicet ζωμός, *ius in . . .*

B. pagina posterior, non eiusdem cuius fuit A libri.

Col. ε < . . . πάντα β > αλῶν εἰς μέγα βατάνιον  
 < θές εἰς τὸ > ν κλείβα < ν > ον· ἐὰν μεσάση.  
 < τὸν ζωμὸν > ἀπόχαιε καὶ τὰ κρέα δάε.  
 < . . . . . > ἐ < ς > κύθραν, ἐπιβαλῶν ἔλεο < ν >  
 5 < . . . . . > βάλει ἄνωθεν εἰς τὸν κλεί-  
 < βανον· ἐ > ἄν ἐψεθῆ, ὄξος μετὰ τῶν  
 < ἀρωμάτ > ων τῶν προκειμένων  
 < . . . . . ἐπίχ > ει ἄλλα ὀλίγον· ὅταν εἰς  
 < . . . . . > ν ὑγρὸν μεταθῆς καὶ < β > α-  
 10 < λῶν . . . . τ > ἄ κρέα καὶ εἰς τετρομημέ-  
 < ρον πίθ > ον καὶ ἄλῶν βώλον οὐ  
 < . . . . . > τως ἵνα τὸ ἀπὸ τῶν κρε-  
 < ῶν . . . . . > ν καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως· ἐνιοι  
 < . . . . . > μεικρὸν πρὸ τοῦ ὄξους  
 15 < . . . . . τὸ > κρέας.

< 7 . . . . . > σελίνον σπέρμα, γάρ < ο > ν· ἐὰν  
 < . . . . . > νν < ἐ > ξαίρει  
 < . . . . . > ον, κύμεινον.

< 7 . . . . . > ς, κόρι ξηρὸν, κύμεινον  
 20 < . . . . . > κόρι ξηρὸν, ἀννήθου (διπλοῦν)  
 < . . . . . γ > ἄρον· ἐὰν ἐψεθῆ, πίπερ  
 < . . . . . ἔ > λεον, οἶνον, δεσμὸν ὄρε < ι-  
 < γάνου, σ > κορίδιον, ἔψεμα.

< 7 . . . . . ἔ > λεον, λιγυστικὸν, δεσ < μ . . . >  
 25 < . . . . . > ε ἀκόριον χλ < ωρόν.  
 < . . . . . δ > εσμίδιον οἶ < νάγ-

Col. ς ρας, ἀκόριον, κάρο < ν, ὄ > ξος.

7 ἀκόριον ξηρὸν, σ < ελ > ἴνο < ν > σπέρμα,  
 ὄξος εἰς θυΐας· ἀνα ποιή < σ > ον· καὶ  
 ὀπὸν ὀλίγο < ν > καὶ γ < λ > νκὺν μετὰ τοῦ  
 5 ὄξους· ὀλίγον ἄφες ἐφ' ὥρας δύο,  
 εἶτα εἰς κύθραν· γάρον καλὸν τὸν

αὐτάρακη· εἰς κλείβανον· ἐὰν ἐψε-  
θῆ, πίπερ. ||

Λιγυστικόν, κύμεινον, οἴνου διπλοῦ(ν),  
γάρου ἀπλοῦν, σπουδαῖα ἀμφότερα·  
ἐὰν ἐψεθῆ, πίπερ, ὀπὸν, κόρι ξηρόν·  
αὐτὸ μόνον φρύσσ(ε)τα(ι). ||

Τριπτον . . . . . πλ. . . βανι τυραν ἀλη-  
α . . αν . να

10

extant praeterea versuum 19—26 aliquot verba finalia et  
columnae ζ aliquot principia, in his vocabulum εἰμιέφθω(ν)  
i. ἡμι-

35. addo fragmenta praeceptorum latinorum nuper a Bi-  
labelio ex papyro Heidelberg (inv. n. 1001<sup>a,b</sup>) cum photo-  
graphis edita quamquam ad rei rusticae potius quam co-  
quinariae librum pertinere videntur. papyrus sat bonae  
aetatis, apices haud rari, semper recte positi, litteratura  
uncialis

## fragmentum a

..... <adip>em . . . . .  
mitt)e in vini sextári(um) <au>t Albáni aut Pra<etut-  
iani odoráti. deinde cum lique facta erit ade<ps,  
percolato in irin et ita cocito. signum aut<em  
5 erit hoc verum coctum <e>sse simul quam <...  
lis erit iris et adeps guttás ostendat. <.....  
tollito vás aéneum et pónito in aquá fr<igida  
pe>r quadríduum, iis autem diebus macera<to  
...ccs n. . . aē in vino Albáno habito a. . e. . . .

## fragmentum b

.....	.....
... pondo sextantem	am iaciunt in sole<m
... drachm. I ob. vl	súcum uvae acerba<e
... aniem. Hyginus	deinde reliqua et. .
... miicuius libe<t..	nul spisso n. . . . .
5 cal>amisco. . . . .	rito obe . . . . .
..... dioꝛ. . . . .	intro su< . . . . . di-
..... ab áreant	ebus ír<in. . . . .
..... >... albo.	eudde alio. m. . . . .





